

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Janez Kostanjevec, predsednik, Filip Dolinar, Ivan Horvat, Stojan Kerbler, dipl. ing., Franc Meško, Simon Pešec, Janez Sukič, Milan Trop, dipl. ing., Franc Vrlič, Anton Zdravec in odgovorni urednik tovarniškega časopisa Stane Tonejc, dipl. ing.
Tisk ČP Mariborski tisk Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ST. 8

OKTOBER 1966

LETNIK IV.

Reorganizacija Zveze komunistov

Na IV. plenumu Zveze komunistov Jugoslavije so razen razprave o deformacijah v službi državne varnosti in frakcijske dejavnosti Rankovič-Stefanovič resno kritizirali delo vodilnih teles Zveze komunistov Jugoslavije. Rečeno je bilo, da vodilni organi Zveze komunistov niso organizirali svojega dela in izdelali take metode delovanja, ki bi bila usklajena s sklepi VIII. kongresa in bi zagotavljala uspešnejše izvajanje zelo zamotanih in velikih nalog, ki jih je postavil VIII. kongres. Najvišji organi Zveze komunistov Jugoslavije so po načinu organiziranosti in po metodi svojega dela v marsičem obdržali stare odnose in številne pozicije oblasti, kar je šlo v razkorak ne le z že nastalimi demokratičnimi spremembami v družbi, temveč celo s postavkami lastnega statuta in programa ZKJ.

Na osnovi ugotovitev na brisnem plenumu, ki se nanašajo na delo vodilnih organov ZK, je plenum zadolžil komisijo za razvoj in reorganizacijo zveze komunistov, da naj čimprej, ne da bi čakala na sklepne rezultate svojega dela, predlaga, kako organizirati delo v centralnem komiteju Jugoslavije in v centralnih komitejih zveze komunistov republik. Potrebno je postaviti tako organizacijo vodilnih teles zveze komunistov, ki bo zagotavljala učinkovito opravljanje tekočega dela, in kar je najvažnejše, da bi najvišji vodilni organi v zvezi komunistov svoje delo hitreje in popolneje uskladili s sklepi VIII. kongresa.

Komisija je že 16. septembra izdelala osnutek sklepa o reorganizaciji centralnega komiteja ZK Jugoslavije. Sklep o reorganizaciji CK je bil objavljen v dnevnem časopisju in v glasilu Komunist, zato ga ne bi na tem mestu ponovno objavljali.

Čeprav je sprejetje sklepa o reorganizaciji CK zveze komunistov Jugoslavije prvi začetek v reorganizaciji ZK, so predlagani ukrepi pomembna podlaga za odpravo ovir za učinkovitejše delovanje vodilnih organov zveze komunistov Jugoslavije pri uredništvu nove vloge in funkcije komunistov v razmerah socialističnega družbenega samoupravljanja ter v skladu s programom zveze komunistov Jugoslavije ter sklepi VIII. kongresa.

Glavni namen teh ukrepov je, da bi se centralni komitej že pri tej strukturi spremenil v glavno odgovorno telo zveze komunistov. Delo centralnega komiteja se ne sme odražati samo v sprejemanju direktiv, ki jih potem ostalo članstvo izvaja, temveč mora biti žarišče, ki je neposredno povezano z vsem članstvom zveze komunistov Jugoslavije in odprto za vse progresivne in ustvarjalne sile v sami zvezi komunistov in zunaj nje. Tako se bodo lahko v centralnem komiteju ZK Jugoslavije zbirale vse napredne ideje in vse praktične izkušnje, ki bi jih pričeli in sprejeli ustrezne sklepe. S takim delom najvišjega vodstva zveze komunistov bodo porušene pregrade med osnovnim članstvom in centralnim vodstvom.

Poglaviten namen je torej zagotoviti večji vpliv organizacij

in članstva zveze komunistov na delo centralnega komiteja, na sprejemanje njegovih sklepov in na njihovo izvrševanje. Zato tudi delo centralnega komiteja — kot je poudarjeno v osnutku sklepa — ne sme biti odvisno samo od pobude njegovih izvršnih in drugih organov, temveč mora biti čimbolj povezano s članstvom, organizacijami in nižjimi vodstvi zveze komunistov, pa tudi z drugimi nosilci socialistične družbene dejavnosti. S takim načinom delovanja bo centralnemu komiteju omogočeno zbiranje najnaprednejših družbenih sil v boju za razvoj socialističnih družbenih odnosov.

Reorganizacija in reforma zveze komunistov se je torej začela pri centralnih komitejih. To je vsekakor pozitivno, ker lahko delo centralnih vodstev precej izboljša delo osnovnih organizacij in članstva zveze komunistov. Zgrešeno bi bilo mišljenje, da je treba čakati na reorganizacijo in reformo v centralnih vodstvih, ki bodo potem dala navodila za reorganizacijo nižjih vodstev in osnovnih organizacij. Verjetno s tem ne bi dosegli zaželenih ciljev. Reorganizacijo in reformo zveze komunistov moramo izvajati sočasno in z enako odločnostjo od vrha do osnove. V okviru sedanjih statutarnih določb, na podlagi stališč in sklepov IV. plenuma, na osnovi gradiva in sklepov komisije za razvoj in reorganizacijo zveze komunistov, je docela možno, da bi v osnovnih organizacijah začeli takoj s širokimi razpravami, na osnovi katerih bi si postavili tako organizacijo in osvojili metode dela, kot jih zahteva od nas spremenjena vloga zveze komunistov.

Najvažnejši pogoj za začetek tega dela je vsekakor odgovor na vprašanje, kakšen mora biti član zveze komunistov v pogojih neposrednega upravljanja. Če vemo odgovor na to vprašanje, potem si bomo lahko postavili organizacijo in osvojili metode dela, ki ustrezajo vlogi in pogojem dela zveze komunistov. V razpravah na IV. seji centralnega komiteja zveze komunistov Jugoslavije in pozneje, je posvečeno vlogi članov zveze komunistov največ prostora. Iz te razprave lahko povzamemo osnov-

(Nadaljevanje na 7. strani)

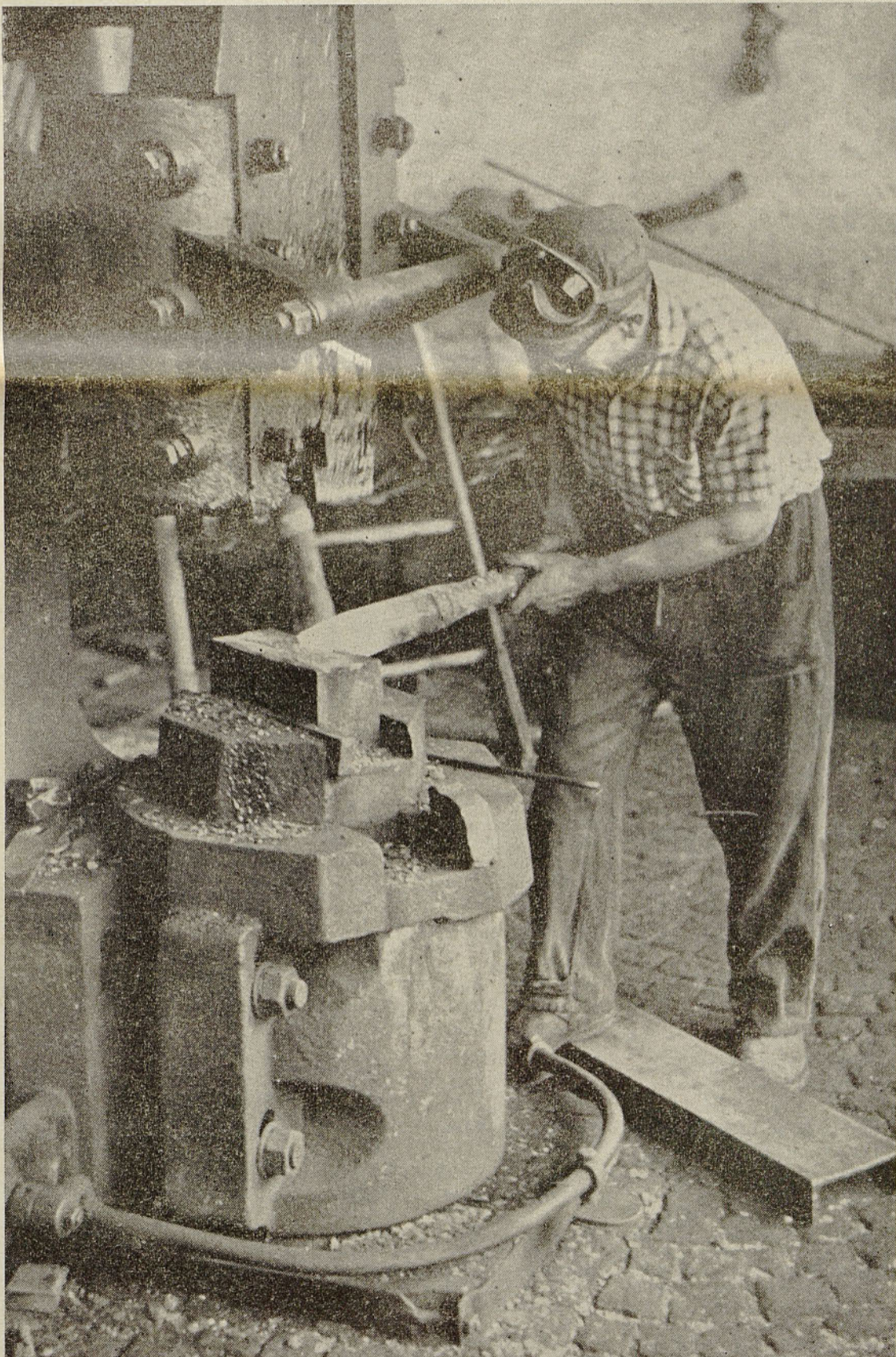
Pregled gospodarstva v komuni

Analiza zaključnih računov za leto 1965 je bila zanimiva predvsem zaradi velikih sprememb v gospodarskem in družbenem razvoju. Z uveljavljanjem gospodarske reforme se bistveno spremenjajo pogoji gospodarjenja.

Spremenjena delitev dohodka v korist gospodarskih organizacij, nova razmerja v cenah in pariteti dinarja urejajo porazdelitev dohodka med dejavnostmi znotraj gospodarstva. Vsi ukrepi so bili sprejeti z namenom, da bi

omogočili trdnejšo rast gospodarstva, s tem pa tudi odločnejšo uvrstitev v mednarodno delitev dela.

Skupščina občine Ptuj, zveza komunistov in sindikati so tem (Nadaljevanje na 2. strani)

Iz strojne delavnice

Z ZASEDANJA

Jožica Sabath, laborantka v laboratoriju plinarne

PREGLED GOSPODARSTVA V KOMUNI

(Nadaljevanje s 1. strani)
spremembam posvetili veliko pozornosti in dosti časa. V ta namen so bila širša posvetovanja po panogah gospodarstva, na katerih so gospodarske organizacije dobile napotila, nasvete in bile opozorjene na pomembnost gospodarskih ukrepov.

Positivne rezultate teh prizadevanj nam kažejo zaključni računi za leto 1965; omeniti je potrebno, da zaradi občutnih sprememb v cenah, finančni rezultati niso veren dokaz.

Iz podatkov o gibanju gospodarstva prvega polletja letos je razvidno, da je uspeh poslovanja ugodnejši s primerjavo na isto obdobje lanskega leta. Nekoliko manj ugodno sliko pa kažejo podatki spričo planskih predvidevanj.

Gospodarstvo v občini skupaj je preseglo lansko polletno realizacijo za 41,2%. Celoten dohodek je 360 milijonov 271 tisoč novih dinarjev.

Ustvarjeni dohodek po panogah v odstotkih je:

industrija	56,2%
trgovina	19,7%
kmetijstvo	13,9%
obrta	4,8%
gostinstvo	2,0%
gradbeništvo	1,6%
kommunalna in stan. dejavnost	1,1%
promet	0,7%

Pri tem so planska predvidevanja realizirana:

	Plan 1966	Realizacija I. polletja 1966	% v 000 N din izpolnitve
Celotni dohodek	727.822	360.271	49,5
Materialni stroški	483.953	228.082	47,0
Narodni dohodek	219.531	121.303	55,3
Amortizacija	24.338	10.886	44,7
Dohodek za razdelitev	164.643	97.665	59,3
Osebnih dohodkov neto	72.895	31.606	43,4
Prispevki na OD	44.462	17.968	40,4
Ostanek dohodka	47.286	48.091	101,7

Porabljena sredstva za proizvodnjo in amortizacijo znašajo 66% celotnega dohodka. V strukturi letnih so relativno najmočnejše narasle postavke materiala, nabavna vrednost trgovskega blaga in izdatki za storitve, medtem ko je amortizacija nižja kot lani. Osnova za obračun je vred-

nost osnovnih sredstev, ki se po reformi niso bila revalorizirana. Hitrejša naraščanje celotnega dohodka od porabljenih sredstev se ugodno odraža na doseženem narodnem dohodku, ki je za 56,3% večji kot ob prvem polletju lani. Močan vpliv ukrepov gospodarske reforme je očiten v delitvi narodnega dohodka, saj znaša v povprečju delež gospodarskih organizacij 68,4%, delež skupnosti pa 31,6%. V industriji in prometu ter v obrti je delitev v korist gospodarskih organizacij ugodnejša, medtem ko je v gostinstvu, zlasti pa v trgovini delež skupnosti v primerjavi s polletjem leta 1965 porasel, kar je posledica premika prometnega davka iz področja proizvodnje v potrošnjo.

Za neto osebne dohodke je bilo namenjeno 41,6% več kot lani. Z nizkim odstotkom povečanja, ki znaša le 3,1%, odstopa kmetijstvo, nad povprečjem pa je edino industrija s 60,5% porasta osebnih dohodkov. Ostanek dohodka po odbitku vseh obveznosti je večji od pričakovanega. Delitveno razmerje dohodka; razdelitev med bruto osebnimi dohodki in sredstvi za sklade je letos 50,8:49,2, v lanskem polletju pa je bilo to razmerje 70,6:29,4. Delitev ob polletju je sicer časovna, vendar ugoden finančni rezultat, ki ga izkazuje gospodarstvo, omogoča učinkovito povečanje skladov.

Gibanje stroškov v drugem

polletju in druge obremenitve, bodo sedanjo delitev verjetno precej spremenile. Upoštevati je tudi treba, da izvira letošnji večji dohodek tudi iz postopnega razveljavljanja osnovnih sredstev, katerih knjigovodska vrednost ni v skladu s tržnimi cenami. Zakonski predpisi, ki dovo-

ljujejo gospodarskim organizacijam, da smejo v letu 1966 obratovati večjo amortizacijo, kot jo dobijo po predpisanih stopnjah, so bili objavljeni šele julija letos, zato jih gospodarske organizacije pri periodičnih obračunih niso uporabljale, verjetno pa je, da bodo to storile ob koncu leta.

Nekoliko zaskrbljujoč je položaj vseh vrst zalog. Zadnja primerjava daje visoke indekse, ker so zaloge zajete vrednostno in je velik del odstopanja pripisati zvišanju cen.

Analiza letošnjih periodičnih obračunov gospodarskih organizacij kaže, da si gospodarstvo v veliki meri prizadeva uresničiti reformne zahteve.

INDUSTRIJA

Obseg industrijske proizvodnje je bil v letošnjem polletju za 11,3% večji od lanskega. Polletni rezultati prikazujejo umirjenost rast v primerjavi kot prejšnja leta. Vzroke lahko iščemo v tem, da podjetja prilagajajo proizvodnjo tržnim zahtevam ter zaradi tega spreminjajo sortiment in količine, kar se v statistični evidenci dostikrat odraža kot znižanje proizvodnje. Kot primer je TVI Majšperk, ki je spremenila sortiment proizvodnje, zaradi česar je proizvodnja, merjena v m², količinsko občutno nižja od lanskega, medtem ko je število vodkov in proizvodna vrednost enaka lanskemu. TGA je tudi v letošnjem letu primanjkovalo električne energije. Dosedanji režim delovanja deviz je otežkočal nabavo uvoznih surovin v tekstilni, kovinski in živilski industriji. Spremembe v zunanjetrgovinskem in deviznem režimu, ki bodo začele veljati v letu 1967, pa napovedujejo nadaljnjo postopno liberalizacijo, zlasti za uvoz tistega reprodukcijskega materiala, ki ga prideluje domača industrija za izvoz po sklenjenih pogodbah. S tem bodo marsikateri dosedanja nevesočnost verjetno odstranjene.

Kljub oviram v proizvodnji pa je razveseljivo to, da večina podjetij v polletnih poročilih zagotavlja, da svoje proizvodne načrte realizirajo.

Polletni obračun celotnega dohodka je zelo ugoden, saj so industrijska podjetja ustvarila za 51% več celotnega dohodka kot v enakem obdobju lani.

P. S.

Tretje redno zasedanje delavskega sveta je bilo 22. septembra 1966. Obravnavali so čez dvajset različnih zadev. K hitremu obravnavanju posameznih zadev je tokrat priomogla obširna obrazložitev dnevnega reda, ki so jo dobili vsi člani delavskega sveta in vsi povabljeni.

POLLETNO POROČILO HTV IN OBRATNE AMBULANTE

Člani delavskega sveta so se seznanili s statističnim pregledom nesreč pri delu. Komisija za varnost pri delu je pripravila analizo posameznih nesreč pri delu in poročilo o odpravljanju pomankljivosti, ki jih je ugotovil inšpektor dela. — Delavski svet je sodil, da je potrebno navodila za delo v posameznih delovnih enotah medsebojno vskladiti tako, da bodo v vsem podjetju enotna. — Nadalje je potrebno pri vseh novih delih oziroma pri nabavi nove opreme in strojev, posvetiti vso skrb vprašanju zaščite. Vsa nova osnovna sredstva morajo biti opremljena z zaščitnimi sredstvi, tako kot je to predpisano s predpisi o varnosti pri delu.

DS je naročil tudi službi varnosti pri delu, da je dolžna posvečati vso pozornost kritičnim točkam, kjer je posebno ogrožena varnost delavca, in pomanjkljivostim, ki jih ugotovi inšpektor pri pregledu, ter skrbeti za to, da bo te pomanjkljivosti čimprej odpravila.

Služba varstva pri delu bi morala sodelovati pri pregledih pristojnega inšpektorata in takoj ugovarjati morebitnim nalogom, ki so neizvedljivi, in takim nalogom, ki so brez potrjenih elaboratov, in prihaja zato do problemov v proizvodnji oziroma pri rednem obratovanju naprav. V primeru, da pride do takih nalogov, je dolžna služba varstva pri delu poskrbeti za pravočasen in utemeljen prigovor, tako da ne bo prihajalo do nepotrebnih sankcij.

Delavski svet je še naročil vsem delovnim enotam, da so dolžne čimprej izdelati manjkajoča navodila za varno delo za vsa delovna mesta in da je predloge, ki jih je podala HTV komisija v zvezi z ugotovitvami analize nesreč pri delu v prvem polletju, treba čimprej realizirati, tako da bo podjetje poslovalo v skladu s HTV predpisi.

SPREJET PRAVILNIK O POŽARNOVARNOSTNI ZAŠČITI

Pravilnik o požarnovarnostni zaščiti je bil izobesen predpisano dobo. Vse pripombe članov delovne skupnosti je obravnaval upravni odbor in predlagal delavskemu svetu, da jih v celoti osvoji.

Delavski svet je sprejel predlog upravnega odbora in s tem sprejel tudi pravilnik o požarnovarnostni zaščiti.

PROIZVODNJA IN REALIZACIJA DO KONCA SEPTEMBRA

Iz poročil o proizvodnji in realizaciji v času do vključno meseca septembra je videti, da je prišlo do bistvenih odstopanj od postavljenih planov. To je ugotovila tudi komisija za plan in program, zato je predlagala delavskemu svetu, da odstopi od obračuna osebnih dohodkov po veljavnih pravilnikih o delitvi dohodka in o delitvi osebnih dohodkov in sklene obračunati enomesečni osebni dohodek. Delavski svet je sklenil, da je treba obračunati vsem zaposlenim na dan 1. oktobra 1966 enomesečni osebni dohodek, pri čemer služi kot osnova za obračun časa 184 ur brez dodatkov za nočnine in izmensko delo.

Delavski svet je štel za potrebno pregledati tudi poslovanje posameznih delovnih enot, zato je sklenil, da je treba ana-

lizirati delo vseh delovnih enot, in sicer, kako izvršujejo svoje naloge in kakšno je njihovo poslovanje.

ODOBRITEV NABAVE OSNOVNIH SREDSTEV

Delavski svet je odobril za povišanje hale III 1.600.000 N dinarjev za transportni most, transportne naprave in elevatorje za novo odprto skladišče boksita VII in VIII 1.500.000 N dinarjev, za projekte elektroinstalacije in regulacije v vparilnici in filtrirnici 500.000 N dinarjev, za ureditev skladiščenja aluminijevih ostužkov in aluminijevih žilindrov 66.820 N dinarjev, za nabavo računskega stroja 18.000 N dinarjev, za nabavo raznih osnovnih sredstev za DE aluminij preko 200.000, za nabavo stroja za brušenje žag in raznih instrumentov iz uvoza ca. 50.000 N dinarjev.

INVENTURA DROBNEGA ORODJA IN ZAŠČITNIH SREDSTEV V UPORABI

Inventurni oddelček je izvršil inventuro drobnega orodja in zaščitnih sredstev v uporabi. Pri tem je ugotovil nekaj manjkov. Iz obrazložitev izhaja, da so za vse manjše odgovorni delavci podjetja, ki so bili s temi sredstvi zadolženi. — Delavski svet je potrdil izvršeno inventuro zgoraj navedenih sredstev s stanjem na dan 30. junija 1966 in sklenil, da se vsi manjki knjižijo v breme odgovornih oseb.

AMORTIZACIJA ZA LETO 1966

Gospodarske organizacije lahko za leto 1966 obračunavajo in vplačujejo amortizacijo v večjih zneskih. Ta znesek se sme povečati največ za 50%, če to sklene delavski svet podjetja. — Ker je bila dosedanja amortizacija osnovnih sredstev predpisana z minimalnimi stopnjami tako, da bi bila naša osnovna sredstva amortizirana v ca. 25 letih, je delavski svet sklenil, da bo naše podjetje obračunavalo in vplačevalo v letu 1966 amortizacijo s 50% pribitkom na sedaj veljavne amortizacijske stopnje. — Hitra amortizacija dovoljuje hitre tehnološke napredek, zato je ta sklep delavskega sveta utemeljen.

IZKLJUČITEV DELAVCEV IZ DELOVNE SKUPNOSTI

Samovoljno sta zapustila podjetje Ivan Kojc in Jože Pečnik, zaradi česar ju je delavski svet po predpisanem postopku izključil iz delovne skupnosti.

Komisija za izrekanje vzgojnih ukrepov zaradi kršitve delovne dolžnosti DE aluminij je že drugič predlagala delavskemu svetu, da izključi Maksa Horvata, ker neopravičeno izostaja z dela. Tokrat je delavski svet izglasoval izključitev, ker je pri tajnem glasovanju glasovalo za izključitev 38 članov od 43 prisotnih.

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV ZA GRADNJO POŠTNEGA POSLOVANJA V PTUJU

Skupščina občine Ptuj je zaprosila naše podjetje, da bi vročilo oziroma posodilo 340.000 N dinarjev za izgradnjo poštnega poslovanja. — Delavski svet je razpravljal o tej prošnji in ji ni ugodil.

KONFERENCA SAMOUPRAVLJAVCEV

Konferenca delovnih skupnosti v vseh delovnih organizacijah ptujske občine bi naj bila do 15. novembra 1966. — Da bi bila talka konferenca v našem podjetju v redu pripravljena, je delavski svet menil, da je treba ustanoviti posebno komisijo, ki bi jo sestavljali štirje člani, ki bi jih imenoval delavski svet, tovarniški odbor sindikata, tovar-

DELAVSKEGA SVETA

niški komite ZK in tovarniški odbor ZMS. — Delavski svet je imenoval v komisijo Iva Tuška kot predsednika ter Janka Laha, Ivana Gerjoviča in Viktorja Preloga kot člane. Komisija je dolžna preučiti delavsko samoupravljanje s pozitivnimi in negativnimi stališči v našem podjetju ter organizirati konferenco samoupravljalcev in imeti stalen stik s političnim odborom za pravo konferenco samoupravljalcev občine Ptuj.

UREDNIK TOVARNIŠKEGA ČASOPISA

Delavski svet je že na eni izmed prejšnjih sej ugotavljal, da tovarniški časopis izhaja neredno, zato je priporočal svetu proizvajalcev DE osrednjih služb, da prouči možnost ustanovitve novega delovnega mesta urednika tovarniškega časopisa. SP DE osrednjih služb in upravni odbor ter uredniški odbor so o vsem razpravljali. Uredniški odbor je pri preučevanju potrebe po delovnem mestu urednika ugotovil, da ni problematično urejevanje časopisa, ker je to urejeno s časopisnim podjetjem »Mariborski tisk«, ampak prihaja do problemov pri zbiranju člankov. — Delavski svet zato ni soglašal z ustanovitvijo novega delovnega mesta urednika tovarniškega časopisa, temveč je priporočal uredniškemu odboru, da naj primerno obvesti člane delovne skupnosti, naj pišejo sestavke za objavo v tovarniškem časopisu.

IZPLAČILO NADOMESTILA ZA REDNI DOPUST BOLNIM ČLANOM DELOVNE SKUPNOSTI

Nadomestilo, ki ga dobijo člani naše delovne skupnosti za vzovnico K-15 in za redni letni dopust ob nastopu dopusta, bo izplačal tovarniški odbor sindikata

tistim članom, ki ne bodo dobili odločbe za redni letni dopust zaradi staleža bolnih. Delavski svet je na zadnji seji sklenil, da je treba to nadomestilo izplačati ob koncu leta. Tovarniški odbor sindikata je predlagal spremembo tega sklepa tako, da bi lahko nadomestilo za dopust izplačal bolnim članom delovne skupnosti pred koncem leta, ker bi ti člani delovne skupnosti potrebovali denar za oddih sedaj. Delavski svet je predlog TOS sprejel.

OROČITEV SREDSTEV SKLADA SKUPNE PORABE

Kreditna banka Ptuj nam je ponudila poslovni odnos v okviru oročenja sredstev sklada skupne porabe, ki so namenjena za izgradnjo novega stanovanjskega bloka v Ptuj. — Delavski svet je v tej zadevi sklenil, da bomo oročili sredstva sklada skupne porabe v znesku 1.500.000 N dinarjev, ker je banka pripravljena prevzeti obveznosti izplačevanja dospelih situacij izvajalcu del, to je gradbenemu podjetju »Drava« Ptuj. Ta sredstva bodo vezana samo na depozit na vpogled, ki se bodo z vsakim plačilom situacij zmanjševala, podjetje pa lahko pričakuje iz tega posla okrog 40.000 N dinarjev obresti.

DOPUSTI V ELEKTROLIZI

SP DE aluminij je predlagal delavskemu svetu, da naj da soglasje k spremembi organizacijske sheme, tako da bi povečali zasedbo delovnega mesta elektrolizer za deset delavcev za obdobje oktober—december. Te delavce bi potrebovali kot nadomestilo za kritje rednih letnih dopustov v elektrolizah. — V razpravi na delavskem svetu je prišlo do različnih mnenj, zato je delavski svet pooblastil upravni odbor, da naj pregleda redne letne dopuste v podjetju, posebej pa v elektrolizah, in problem

reši do 1. oktobra 1966. Upravni odbor je dolžan tudi o vsem poročati delavskemu svetu na prihodnji seji.

NAGRADE DELAVCEM POČITNIŠKEGA DOMA

V počitniškem domu »Aluminij« v Crikvenici sta bili čez vse leto nezasedeni dve delovni mesti, ekonom pa je bil mnogo v staležu bolnih. — Sezonski delavci, ki so bili tam zaposleni, so morali zaradi tega več delati, zato je upravni odbor počitniškega doma predlagal delavskemu svetu, da jim odobri izplačilo nagrad v višini enomesečnega osebnega dohodka. — Delavski svet je predlog sprejel.

IZREDNA POMOČ PRI ŠTUDIJU

Upravni odbor je predlagal delavskemu svetu, da bi odobril Nadi Anžel, hčerki Ludvilka Anžela, ki je član naše delovne skupnosti, izredno pomoč pri študiju na administrativni šoli. — Delavski svet je menil, da je potrebno pred dokončno odločitvijo o odobritvi pomoči pri študiju ugotoviti, kakšen šolski uspeh je imela v preteklem letu in kakšno je socialno stanje družine Ludvilka Anžela.

Ob koncu zasedanja so prečitali poročilo komisije za skupno potrošnja in družbeni standard o individualni gradnji stanovanj, iz katerega je videti, da v tekočem letu ni na razpolago sredstev za kredite za individualno gradnjo in da bodo predvidoma tudi sredstva sklada skupne porabe v prihodnjem letu angažirana za izgradnjo novega stanovanjskega bloka v Ptuj. — Komisija je mnenja, da bi naj pristopili k dajanju posojil za gradnjo stanovanjskih hiš članom naše delovne skupnosti, vendar je prej potrebno sprejeti splošna merila, po katerih bi naj dajali kredite.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Mirko Žuran pri izdelovanju tesnil

Sindikalna srečanja

Medsindikalna srečanja delovnih kolektivov so že postala tradicionalna in dobivajo iz leta v leto vedno večji pomen, saj je to v duhu naše socialistične stvarnosti. Ta srečanja so v obliki posvetovanj, razgovorov, sodelovanja in športnih tekmovanj. Še posebej je pomembno, kadar je to srečanje v okviru medrepubliškega oziroma tudi medobčinskega sodelovanja. V tej smeri se je v glavnem razvilo medobčinsko sodelovanje med občinami Ptuj, Ormož, Varaždin in Čakovec. Predvsem se je tukaj pokazalo, da so ravno sindikati pobudniki za uspešno razvijanje sodelovanja, ki vedno bolj pridobiva na pomenu.

Tako ima tudi naša sindikalna podružnica vrsto stikov z različnimi delovnimi kolektivi, in to predvsem v obliki razgovorov in športnih srečanj. Tako je bilo tudi pred kratkim nekaj pomembnih srečanj.

OBISK V DELOVNEM KOLEKTIVU »PRVOMAJSKA« ZAGREB

Na pobudo sindikalne podružnice delovnega kolektiva »Prvomajske« Zagreb je obiskal ta delovni kolektiv plenum naše sindikalne podružnice dne 9. septembra letos, zato da bi izmenjali izkušnje v sindikalnem delu in samoupravljanju. Med ogledom po tovarni smo se bolj podrobno seznanili z njihovimi proizvodi in pogoji dela. Po ogledu smo se sestali v njihovem sindikalnem prostoru, kjer so nas seznanili z uspehi in težavami pri proizvodnji in samoupravljanju. Sklepana ugotovitev je bila, da imamo v glavnem podobne probleme, predvsem pri stanovanjski izgradnji. Kar zadeva osebne dohodke, rekreacijo in izobraževanje pa smo pri nas na boljšem. Vsekakor imajo tudi oni nekaj pozitivnejšega od nas in je zato pravilno, da si medsebojno izmenjavamo izkušnje. Ko končnem obisku so nas prav pristrčno

pogostili, tako da smo odnesli vsi najlepše vtise. Ob koncu smo jim zaželeli mnogo uspehov in pristrčnega snidenja v Kidričevem.

Pomembno je bilo tudi športno srečanje 18. septembra v tovarni dušika Ruše. Kot vsako leto, so tudi letos organizirali obletnici samoupravljanja vrsto srečanj med delovnimi kolektivi Ruše, tovarne »Impol«, TGA Kidričevo in tovarne »Swaty« Maribor. Takšna sindikalna športna srečanja so postala že med nami tradicionalna, ker ne gre tu za športni prestiž, temveč za športno sodelovanje. Vsi, ki so sodelovali pri tem srečanju, so bili zadovoljni, predvsem nad pristrčnostjo in dobro organizacijo gostiteljev. Vsekakor bo tudi pri nas v okviru obletnice samoupravljanja in obratovanja podobno srečanje, kjer se bomo zopet srečali in tekmovali.

Sindikalna srečanja v športu je bilo tudi 18. septembra v »MTC« Čakovec. Do tega srečanja je prišlo na pobudo občinskega sindikalnega sveta Ptuj v okviru medobčinskega sodelovanja teh občin. Vsi, ki so sodelovali pri tem srečanju, so bili presenečeni nad izredno pristrčnim sprejemom in gostoljubnostjo, ki so ga bili deležni. Mislim, da ni potrebno poudarjati, da je to res odraz bratstva in prijateljstva dveh sosednjih občin oziroma sindikalnih podružnic. Vsekakor si moramo prizadevati, da takšne vezi še poglobljamo in da bodo naša srečanja postala še bolj pristna. Naša želja je, da se bomo tudi z njimi srečali v Kidričevem.

Upajmo, da se bodo naši člani sindikalne podružnice, ki so sodelovali na teh tekmovanjih, tudi doma odzvali in sodelovali pri tekmovanjih. Bila je včasih upravljena opomba, da jih je takrat, ko kam potujemo, polno, ko pa je treba tukaj tekmovati pa jih ni blizu.

L. K.

Zanimanje proizvajalcev

V začetku avgusta so bili v delovni enoti glinice masovni sindikalni sestanki, na katerih je bila osrednja točka dnevnega reda polletni obračun. Udeležba na teh sestankih je bila več kot dobra, saj so tem sestankom prisostvovali skoraj vsi člani, zaposleni v tej delovni enoti, kar seveda dokazuje, da se naš proizvajalec vse bolj živo zanima za gospodarjenje v svoji delovni enoti in sploh za vse dogodke v kolektivu. Iz poročila, ki ga je zelo razumljivo podala tovarišica Bizovičarjeva, so vele več ali manj le milijardne in milijonske številke — odraz uspešnega finančnega poslovanja. Seveda pa je bilo mnogo več zanimanja za izvršitve polletnega plana proizvodnje v prvih šestih mesecih, ki pa žal ni bil dosežen, saj je iz poročila bilo razvidno, da je proizvodnja glinice pod planom kar za 11%.

Ob vsem tem so bili prikazani uspehi pa tudi problemi, ki so se pojavljali v prvih šestih mesecih, saj so nastale nekatere težave spričo podražitve reprodukcijskega materiala, prav tako pa tudi glede neugodnih normativov v posameznih proizvodnih obratih. Res je, da nismo izpolnili polletnega plana — proizvodnje glinice, so dejali proizvajalci v tej delovni enoti, vendar je — menda vsem jasno, da to pot ne po naši krivdi, kot se je to največkrat dosedaj vedno poudarjalo, ampak predvsem po krivdi višje sile.

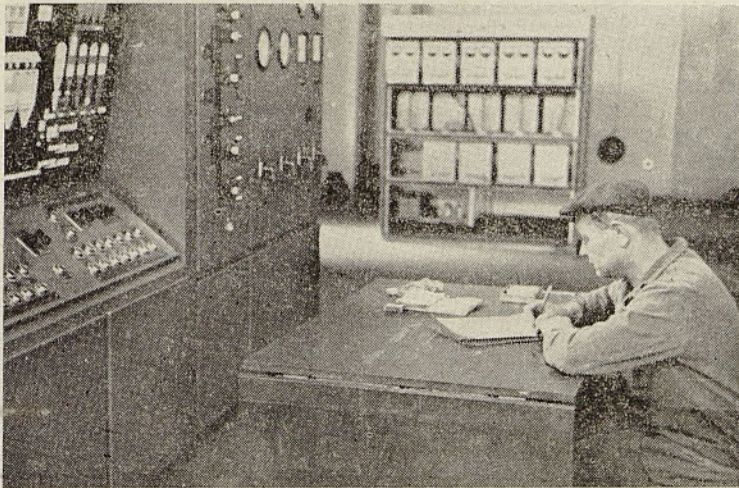
Na sam polletni obračun ni bilo posebnih pripomb. Nadalje so proizvajalci zelo živahno razpravljali o nekaterih problemih, ki še vedno ovirajo

boljšo proizvodnjo glinice, ter tudi predlagali razne variante za rešitev nekaterih aktualnih problemov, kot so: skladišče glinice, boksita ter sode — vendar pa so pri tem možnosti bolj slabe, ker je vse to povezano seveda z ogromnimi finančnimi sredstvi, ki jih trenutno kolektiv nima. O nagrajevanju po delu je bilo na tem sestanku izrečnih precej kritičnih besed, vsekakor pa je bilo največ polemike okrog izplačevanja plač ob vsakem — tromesečju, kajti večina proizvajalcev sodi, da je prizadela v primerjavi s tistimi, ki delajo v dnevnih izmenah, to je od 7. do 15. ure. Nikakor ni pravilno, da delavcem v izmenah obračunavajo le 184 ur, kajti pri tem namreč ti proizvajalci ne dobijo 100% plače, ampak le

okrog 78 do 82%. Zato pri vsem tem postavljajo vprašanje, kdo pravzaprav ustvarja največji del teh sredstev — ali ne mar tisti, ki dela dopolne, popoldne, ponoči, ob nedeljah in praznikih itd.

Organi delavskega samoupravljanja bodo morali prej ali slej — resno proučiti zahteve proizvajalcev in zavzeti do tega vprašanja več odgovornosti, kot je to bilo doslej, nedvomno pa bodo morali centralni samoupravni organi bolj prisluhniti predlogom in morda tudi sklepom svetov proizvajalcev delovnih enot, ki jim bo treba sčasoma prepustiti še večji del kompetenc. Posebno zanimiv je bil tudi tisti del razprave, v katerem so nekateri — člani DE glinice — precej ostro grajali odnos vodilnega kadra v

(Nadaljevanje na 7. strani)

Anton Purg, stikalničar v anodni masi

Ogrožanje varnega dela

Kratek obhod po tovarni nam nudi sliko nereda in zanemarjenosti zaradi odlaganja raznega materiala. Bolje rečeno, kaže, da so vsi ti materiali, med njimi tudi dragi, bili na hitrico odloženi, da bi jih pozneje prenesli drugam, na kar pa smo pozabili ali zanemarili.

Opaziti je tudi, da želi vsak oddelek, da bi mu vse materiale, ki jih potrebuje, postavili neposredno pred vrata in prav tako vse tisto, česar ne potrebuje, zopet vrgli samo čez prag. Menda naj bi bilo to najcenejše.

Zaradi tega se prav v osredju tovarne nabirajo kupi raznega materiala, ki postajajo resna ovira delu, da ne govorimo o lepi sliki, ki jo nudijo, ker spominjajo na zanemarljivo kmečko dvorišče.

Vzrok za take razmere leži tudi v nerazčiščenih odnosih ali pa vsaj namenoma pozabljenih odnosih med posameznimi OE.

Vodstvo v komerciali sodi, da je edina dolžnost tega oddelka, da nekaj kupi ali proda. Nikakor pa ne želi priznati, da je tudi komerciala vključena v sam tehnološki proces proizvodnje, da je njena naloga poleg nakupa ali prodaje nekega materiala tudi skrb, kako se bo ta material vskladiščil in kdaj ga bodo porabili. Napak je misliti, da je dovolj material samo kupiti, ga stresti pred vrata potrošnika in dejati: »Na, tu imate svojo kramo!« in oditi.

Za pojasnilo primer z boksitom:

Glinica potrebuje dnevno na primer 500 ton boksita. Komerciala ga je dolžna nabaviti. Vsak dan 500 ton, skozi teden, mesec in leto. Komerciala ne more zagotoviti enakomerne stalne dnevne dobave po 500 ton, če nima zaloga, s katerimi premosti čas, ko boksita ni. Skrb in odgovornost za te zaloge je stvar komercialne in ne DE glinice. Seveda, delovna enota glinice ima naprave in ljudi, ki sprejemajo ta boksit, toda enota potrebuje na dan le 500 ton in ne 5000 ali 15.000, za kar mora skrbeti komerciala. Če transport zasuje skladišče komercialne s tem boksitom, je to še posebej skrb komercialne in ne glinice.

Ali pa — če so ostružki aluminija raztreseni do sredine glavne tovarniške magistrale, je to problem sama komerciala in ne livarne ali celo delovne enote aluminija.

Ostružki so produkt delovne enote aluminija, prav tako kot keksi, hlebčki ingoti aluminija ali kaj drugega. Ko je prišel produkt v skladišče, bil odpeljan v boks in redno prijavljen v reportu proizvodnje, že sodi pod komercialno. Enako velja za žlindro.

Razmejitev zadolžitev je potrebna. Nekdo naroči transportu in mu pove, kje, kako in kdaj naj pripelje ali odpelje neko blago. Ker se na to pozabi, rešuje transport svoje in tuje probleme kot pač ve in zna. Ali je potem čudno, če nekaj razkladajo pač tam, kjer vagon po naključju stoji?

Na primer: Če morajo novi katodni bloki že zaradi »višje sile« ležati na prostem, ker pač ni primerne prostora, čemu morajo potem ležati v več kupih in na različnih mestih? Zato, ker je to rezultanta »nižje sile« zaradi najmanjšega odpora: kjer se je vagon ustavil, tam so blago razložili. Vsekakor je čuden tudi odnos do pomanjkanja skladiščnega prostora v tovarni. Skladiščenje sode in glinice je vsekakor težek problem. Morda ne bi bilo slabo, če bi ta problem malo preučili spričo možnosti uporabe modernih cenjenih šotorskih skladišč iz plastike. Kaj pa je z mrtvimi oddelki, ki so ostali po rekonstrukciji glinice? Čas je že, da bi zbrali toliko meščanske korajže in demontirali to, česar ne potrebujemo, in tako prostore spremenili v primerna skladišča. Stroji in naprave, ki stojijo v teh prostorih, še nimajo muzejske vrednosti, kljub svoji rji, tako da ne bo škode.

Značilni so odnosi med delovnimi enotami. Delovni enoti aluminija in vzdrževanja sta dobesedno zasuli z zunanje strani obe hali z vsemi mogočimi odpadki in zožili pol prehodov v halah samih. Zunanji zasip je sestavljen pretežno iz starih katod in kriorita in čaka na novo tovarno za rekuperacijo kriorita — torej do leta 1970 ali celo 1975. Še boljši termin je gradnja hale C, ko bo treba tako vse to očistiti.

Ker delovna enota aluminija nima boljšega prostora, odlaga žlindro pred kalcinacijo 2. Zanimivo je, da nikogar v tej enoti ne moti dejstvo, da odlaga svojo nesnago v tuje dvorišče. Popolnoma nerazumljiva je uvidevna popustljivost vodje obrata »beli del« do tega, da mu nekdo zasvinja najlepši del obrata, tako rekoč njegovega paradnega konja, ki ga gostom najraje pokaže.

Če pa upoštevamo, da je ta prostor potreben za manipulacijo pri demontažah in montažah, za obračanje transportnih sredstev, da je tehnološko važen, bi bilo vsekakor potrebno, da bi vodji od časa do časa malo zavrela kri v obrambo svojega obrata.

Skraino slabo je, da leže razni materiali na energetskih kanalih, na odcepkih kablov, pa tudi na vodovodnih žilah in kanalih odpadnih voda.

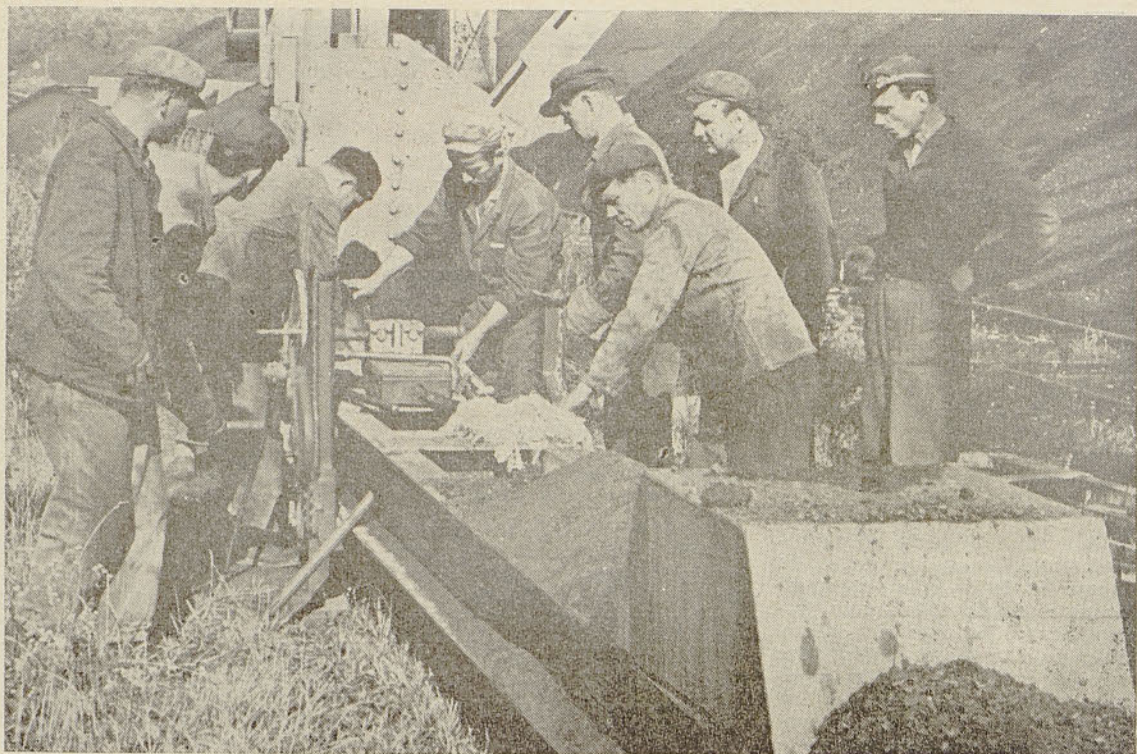
Vzhodno od silosov glinice in laboratorija ter nasproti je velik in prazen prostor, ki nikakor ne more biti nacionalni park, ni pa razumljivo, čemu tu ne bi napravili boksov in podobnega.

Kapitalna izgradnja sodi, da ta problematika ni njena zadeva in jo suvereno ignorira, pri tem pa pozablja, da tudi ona, čeprav posredno, kar precej prispeva k temu neredu prek svojih kooperantov.

Kooperanti so »nujno zlo« in če bi enkrat naredili res dobro analizo njihovega dela, bi najbrž dokazali, da naredijo več škode kot koristi. Toda, ker je tovarna še vedno premajhna, da bi lahko imela svojo lastno službo in servise za vse, se moramo pač sprijazniti z njimi. Kljub temu so tuje beljakovine v našem organizmu in je potrebno, da kontroliramo njihovo delo. Ker njihovega tehnološkega procesa ne kontroliramo, je razumljivo, da si delo poenostavijo, pocenijo, to pa vodi zopet do smeri in do materialov na nepravem mestu.

Dedna bolezen vseh naših tovarn je dvojna:

(Nadaljevanje na 7. strani)

Popravilo pettonskega portalnega žerjava v energetiki

Nezgode v prvem polletju 1966

Iz polletnega statističnega poročila o nezgodah povzemanam na kratko nekaj kriterijev in stališč, ki temeljijo na zakonskih določilih, na osnovi katerih jih tukajšnja SVD tudi obravnava.

Za uvod podajam primerjalno razpredelnico o nezgodah v prvih polletjih let 1965 in 1966.

Iz tabele je razvidno, da je število nezgod v I. polletju v

znavanju pravilnega načina dela. Ugotovljeno je tudi bilo, da gre v teh primerih predvsem za delavce, ki imajo daljši delovni staž v tem podjetju in ki imajo razne stopnje kvalifikacij. V tem primeru je SVD 2 primera predlagala vodstvu obrata za kaznovanje, vendar pa še do sedaj ta služba ni sprejela nobenega odgovora.

Nezgode	1965 (1.1.65 — 30.6.65)	1966 (1.1.66 — 30.6.66)
Pri delu	93	63
Na poti v službo in obratno	23	14
S k u p a j	116	77

primerjavi z lanskim manjše za okrog 40 %. Primerjava je tudi po številu zaposlenih, ki je v prvem polletju 1966 celo nekaj večje.

Največ zaslug za občutno zmanjšanje števila nezgod gre predvsem večjim osebnim prizadevanjem v podjetju, kar pa je razumljivo zaradi poostrenih zakonitih določil o varstvu pri delu.

Pregled nezgod po posameznih kriterijih je:

1. VZROKI NEZGOD

a) delovno okolje — 25 nezgod
Večina nezgod se je pripetila na poteh, nekaj zaradi slabih cestišč in prehodov, nekaj pa zaradi osebne ne previdnosti. Nezgode zaradi neurejenega delovnega okolja so se pripetile na najrazličnejših krajih, tako da se ne da sklepati o stalni neurejenosti delovnega okolja kot vzroku nezgod. Primer stalno neurejenega okolja je še vedno tlak v hali A, vendar pa je bila tam le ena nezgoda.

Nekaj nezgod je bilo zaradi delno zaprtih prehodov in delovišč, in to z raznim materialom, orodjem ipd. Raziskava teh nezgod je pokazala, da posamezniki niso odlagali orodja in razne strojne dele na določena mesta, marveč prav na razne prehode in dostope, zaradi česar ni bilo varnega prehoda. Spričo tega je potrebno omeniti, da je največ ne rednosti prav pri remontnih skupinah vzdrževanja.

Tam, kjer je bil vzrok delovno okolje, so bila izdana razna ustna in pismena navodila, vendar uspeh še vedno ni zadovoljiv zaradi neprimernih delovnih navad, ki jih ni mogoče takoj odpraviti.

b) Organizacija dela — 21 nezgod

Večina teh nezgod se je pripetila zaradi samovoljnega improviziranja pri delu, kljub po-

kov. Dodajam pa, da je kljub temu, da je vodstvo obrata livarne 3 kršilce disciplinsko kaznovalo, ker niso uporabljali osebnih zaščitnih sredstev, še vedno opaziti, da posamezniki ne uporabljajo predpisanih zaščitnih sredstev in le naključje je, da zaradi tega ni prišlo do težjih nezgod. Prav zaradi tega sodijo, da bi vodstva tem problemom morala posvetiti večjo pozornost.

4. PREGLED NEZGOD PO KVALIFIKACIJI

Med poškodovanci prevladujejo delavci s polkvalifikacijo, teh je kar 55. Za te primere je iz prijav o nezgodah razvidno, da so posamezniki ali slabo poučeni ali pa znanja, ki so si ga pridobili, ne uporabljajo.

Prav tako je nekaj primerov, pri katerih posamezniki operacij dela niso opravljali po navodilih, ampak so delali po svoje. Potrebno pa je omeniti, da je v strukturi zaposlenih največ polkvalificiranih delavcev.

11 poškodovanih je KV delavcev, tudi pri teh nastopa kot vzrok nezgode osebni faktor.

Razmeroma majhno je število poškodovanih med NKV delavci (6) pa še to so delavci, ki so komaj pred kratkim prišli v podjetje, tako da je glavni vzrok za njihove nezgode nepoznavanje delovnih navad in premajhna kontrola nad njihovim delom. Za tem imamo 3 primere nezgod pri VKV. Pri njih so ugotovili, (Nadaljevanje na 7. strani)

2. VIRI NEZGOD

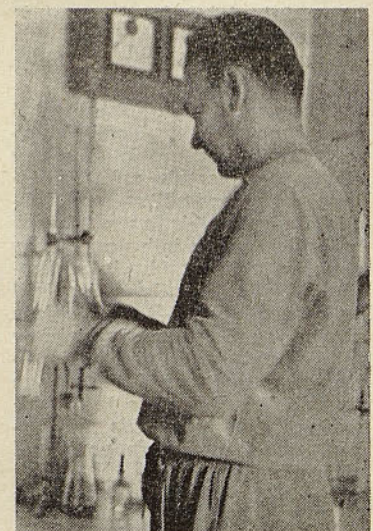
Viri so tako različni, da ne kažejo na stalen vir nezgod, razen na materiale, ki pri vseh delih nastopajo (železo). Prav tako je stalen vir zanemarjenost osebnih prevoznih sredstev za pot v službo in obratno. Od teh prometnih sredstev je največ koles.

Pri virih je zanimivo, da v tem polletju kot vir nezgode nastopata lug in kislina, kar kaže na mnogo večjo previdnost po zadnjih težkih nezgodah.

3. KRAJI, NA KATERIH JE PRIŠLO DO NEZGOD

14 nezgod se je pripetilo na cestah zunaj podjetja, večinoma zaradi slabih cest ali pa zanemarjenosti osebnih prevoznih sredstev, na primer koles.

V livarni prihaja do takega števila nezgod zaradi skoncentriranosti velikega števila del na majhnem prostoru in zaradi pomanjkanja delovnih pripomoč-

Franc Visenjak že 14 let dela v omeševalnici vode

Interno posojilo za stanovanjsko izgradnjo

Z internim posojilom so zgradili doslej v »Železarni Sisak« več kot 400 stanovanj. Posojilo za stanovanjsko izgradnjo »Železarne Sisak« je že prešlo v tradicijo. Nedavno so imeli vpis petega posojila, pri katerem so zabeležili rekord — več kakor 5500 delavcev je opisalo okoli 150 milijonov starih dinarjev.

Vzporedno z razvojem »Železarne Sisak« je rastla potreba po strokovnih kadrih. Nastala je, da jo tako imenujemo, tekma za strokovnjake in drugo delovno silo. Gigant na izlivi Kolpe v Savo se je začel naglo razvijati in iz dneva v dan so opažali vse večje pomanjkanje strokovnjakov. O tem problemu so v kolektivu mnogo razpravljali. Razpisali so natečaje in storili celo vrsto različnih ukrepov. Led je bil prebit, vendar ne za dolgo. Strokovnjaki so sicer prihajali, a so kmalu zapuščali delovna mesta, ker jim niso bili zagotovili obljubljenih stanovanj.

Delavci so sprejeli prvo interno posojilo.

Organi upravljanja niso ostali prekrizanih rok. Usmerili so se na iskanje sredstev za izgradnjo stanovanj. Rezultati niso izostali. Ze leta 1959 so bili zgradili 110 družinskih stanovanj, a v letu 1960 nekaj manj — 85. Zahvaljujoč iniciativi za izgradnjo stanovanj, so začeli

problem strokovnjakov reševati. Vendar ni bilo s tem rečeno, da je vse na svojem mestu. Z začetkom delovanja naprav v novih obratih so se ponovno dvignile potrebe po strokovnem kadru. Zato so morali še nadalje graditi stanovanja. Medtem pa je zmanjkalo finančnih sredstev. Skladi podjetja so bili izčrpani, iz stanovanjskega sklada tedanje občinske skupščine pa ni bilo mogoče dobiti niti dinarja. Vsi znaki so kazali, da bo treba ponovno prekiniti vse delo na izgradnji stanovanj. Z drugimi besedami, kombinat ne bi imel zadostnega števila strokovnjakov, kar bi v vsakem primeru vplivalo na proizvodnjo.

Po vsestranskih razpravah se je pojavila ideja o vpisu prevega internega posojila za izgradnjo stanovanj. Delavci so z odobravanjem sprejeli odločitev delavskega sveta o razpisu posojila. Kakšno je bilo zanimanje, je videti po tem, da je v prvem posojilu sodelovalo več kot 4500 delavcev, ki so opisali 60 milijonov starih dinarjev posojila. Brez internega posojila si ni mogoče več zamisliti stanovanjske izgradnje. Do sedaj je bilo opisanih pet internih posojil, kar je precej pospešilo izgradnjo stanovanj. Vsako leto je več opisnikov.

KAKŠNI SO POGOJI ZA VPIS INTERNEGA POSOJILA?

To vprašanje ni slučajno. Gotovo je, da to zanima številne delovne kolektive, ker

so redki primeri takega posojila. Potrebno je poudariti, da so že na začetku razmislili o pogojih posojila in o vsem drugem, kar je vezano na posojilo take vrste. Vsaka, tudi najmanjša, napaka bi lahko onemogočila to akcijo. To se ni zgodilo, ker so takoj pripravili pravilnik poslovanja, ki je pozitivno vplival na udeležence akcije posojila.

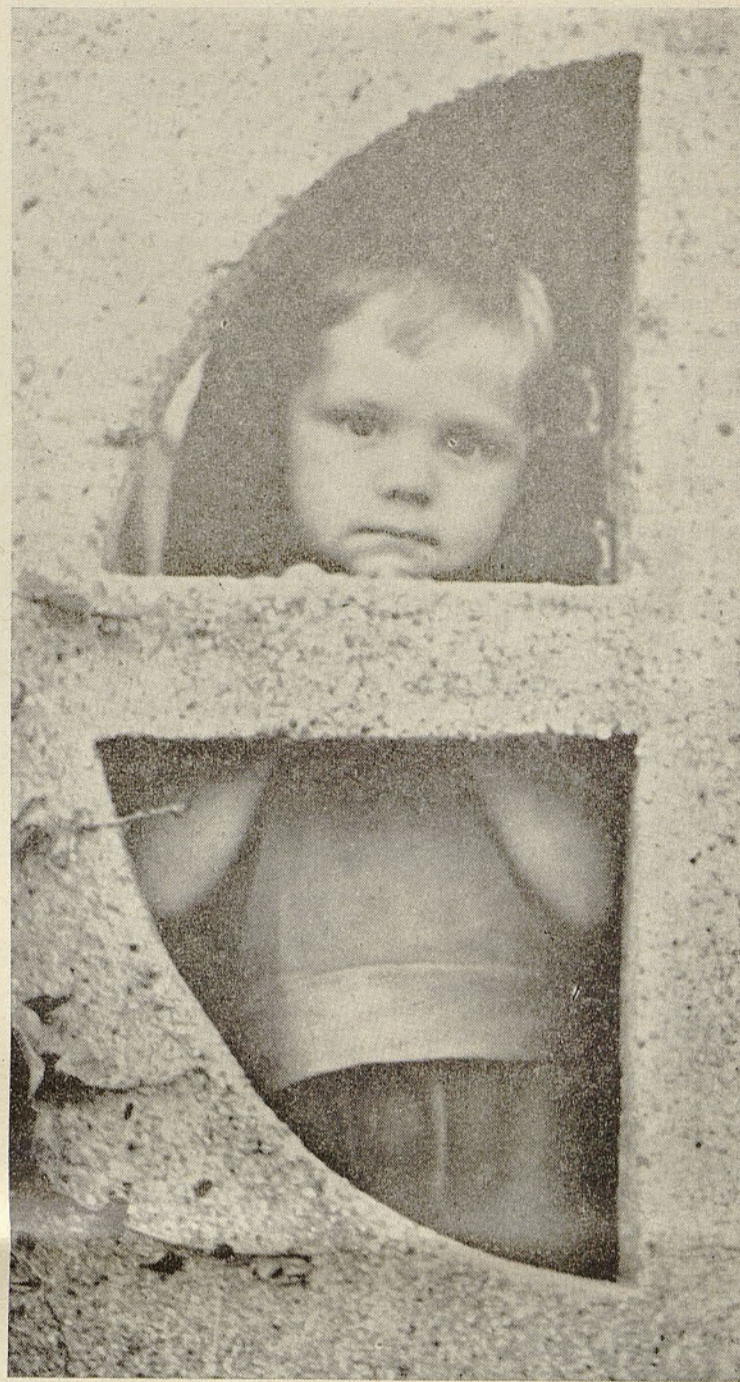
Vsak delavec »Železarne Sisak«, ki opiše posojilo za stanovanjsko gradnjo, dobi za vložena sredstva sedem odstotkov obresti, za dobljeno posojilo pa plača osem odstotkov. Po enem letu od dneva vpisa je organizirano javno žrebanje priznanc. Takšno žrebanje je štirikrat na leto. Če npr. delavec, ki je vpisal posojilo, ni amortiziral priznanice pri prvem žrebanju, pomeni to, da dobi svoj denar v naslednjih žrebanjih, a najkasneje pri četrtem žrebu, ko se amortizirajo vse priznanice posojila. Važno je pripomniti, da se izžrebane številke priznanc takoj v celoti izplačajo, tako da ne pridejo na naslednje žrebanje. Razen obresti pri vsakem žrebanju je namenjeno za dobitke 300.000 starih dinarjev.

Interno posojilo »Železarne Sisak« ima dvakratni pomen. Ne samo, da se delavec uči varčevati, temveč mnogo lažje in hitreje rešujejo stanovanjsko problematiko.

Udeleženci posojila imajo prioriteto pri dodeljevanju stanovanj. V delovnih enotah vodijo rang liste, po katerih dodeljujejo stanovanja.

ZA FOTOAMATERJE

Fotografiranje otrok: ne nastavlja otrok pred fotoaparatom. Slikaj jih neopazno ali pa tako dolgo počakaj, da se otroci ne zavedajo več tvoje bližine. Slikaj jih pri igri, na poti v šolo, pri delu ipd.

Njegov svet — Foto Stojan Kerbler

NOVICE

Novi radar

V Claaru (Aljaska) so pred nekaj tedni začeli uporabljati nov, izredno natančen radar. Na razdalji 4000 km lahko zazna 40 cm dolg košček žice. Najvažnejši del naprave, ki omogoča takšno natančnost, je skledasto oblikovana antena s premerom 25 m.

400 kV daljnovod

SZ in Madžarska gradita 400 kV daljnovod, ki bo povezal Budimpešto z zahodnoukrajinsko centralo Burstin. Dolg bo približno

500 km in bo potekal prek severne Madžarske in sovjetske karpatske pokrajine. Letno bodo Madžari uvažali okrog 3 milijarde kWh iz SZ.

M. H.

Uporaba laserjev v kirurgiji

Poljska je prva evropska država, ki je začela serijsko izdelovati laserske aparature za uporabo v kirurgiji. Izdeluje jih Centralni laboratorij za optiko v Varšavi. Razen Poljske izdelujejo laserske aparature serijsko le še v ZDA.

Nezaželeno gretje rečne vode

Problem posebne vrste je nastopil pri izgradnji petih projektiranih nuklearnih central v pokrajini Hochrhein. Zaradi velikega števila NE na razmeroma majhnem prostoru bi se vode reke Aare in s tem tudi Rheina močno segrele. Rečna voda bi služila kot hladilna voda za kondenzatorje. Segrejte reke bi lahko bilo tolikšno, da se strokovnjaki bojijo neugodnega vpliva na floro in favno. Eno izmed petih NE so načrtovali Nemci (Schnörstadt ali Dogern), štiri pa Švicarji (v kantonu Aeyane: Kaiseraugust, Leibstadt, Mühleberg in Beznau).

Napredek pri pridobivanju električne energije z MHD generatorji

V raziskovalnem laboratoriju v Studsviku so Švedi dosegli pomemben napredek pri pridobivanju električne energije iz nuklearne reakcije nevtronov v atmosferi helija. Uspelo jim je, da so potrebno temperaturo za potek reakcije v MHD (magnetno-hidrodinamičnem) generatorju znižali od prej potrebnih 3000 na 1200°C.

Italija in barvna televizija

V Italiji nameravajo v kratkem izvesti barvni televizijski program po francoskem sistemu. Tri italijanske vodilne stranke pa temu močno nasprotujejo, ker bi bilo v začetku potrebno uvoziti veliko število televizijskih sprejemnikov, ki jih italijanska industrija še ne proizvaja. Uvoz bi lahko močno vplival na zunanjetrgovinsko bilanco.

Svetovni kongres za avtomatiko

Svetovni kongres IFAC (International Federation of Automatic Control) je bil od 20. do 25. julija 1966 v Londonu. Udeležilo se ga je 1700 strokovnjakov iz 35 držav. Prebrali so 300 refera-

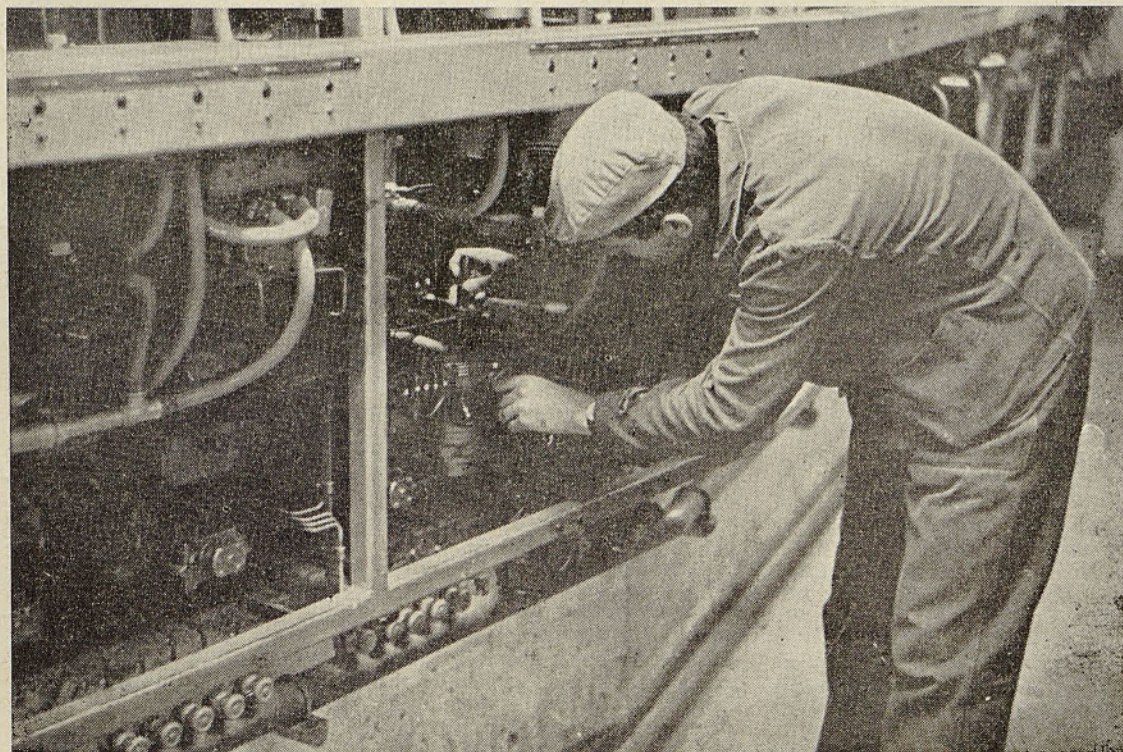
tov in poročil, ki so pokazala, da je v zadnjem času avtomatika in regulacijska tehnika zelo napredovala.

Uvodni referat je imel V. A. Trapeznikov iz Moskve, ki je analiziral razvoj gospodarstva s pomočjo matematičnih metod regulacijske tehnike.

Za novega predsednika IFAC je bil izvoljen prof. dr. Pavel J. Novacki iz Varšave, za tajnika pa dr. inž. G. Ruppel iz Düsseldorfa.

V delovnem delu programa kongresa so sklenili, da bodo pripravili 11 simpozijev v letih 1967 in 1968 ter pripravili 4. kongres, ki bo 1969. leta v Varšavi. Za leto 1967 so predvideni naslednji simpoziji:

1. Uporaba digitalnega računanja pri regulaciji procesov. Simpozij bo v Franciji od 5. do 9. junija.
2. Identifikacija v regulacijskih sistemih. Simpozij bo v Pragi od 12. do 16. junija.
3. Analiza občutljivosti. Simpozij bo v Dubrovniku od 28. avgusta do 2. septembra.
4. Avtomatika pri miroljubni uporabi vesoljskih poletov. Simpozij bo na Dunaju v septembru.
5. Regulacija naravnih energijskih virov in preskrbovalnih naprav s pomočjo računskih strojev. Simpozij bo v Haifi tudi v septembru.

Pri vzdrževanju avtomatike

OSNOVE JEDRSKE TEHNIKE

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

4. PRIDOBIVANJE ENERGIJE IZ NUKLEARNIH REAKTORJEV

Izmed vseh vrst reaktorjev imajo največji praktični pomen energijski reaktorji. Velika količina energije, ki se sprošča pri cepitvi jeder, pa za miroljubne namene sama po sebi skoraj ni uporabna, ampak jo moramo pretvoriti v najbolj uporabno obliko energije — v električno energijo. V reaktorju se sprošča energija v obliki toplote. Da ne bi prišlo do nevarnih pregretij materialov, moramo to toploto odvajati iz reaktorja tudi kadar je nimamo namena praktično uporabiti. Hladilno sredstvo prevzame toploto iz reaktorja in jo v generatorjih pare posreduje vodi. Voda uparava in nato ekspandira v turbini, ki poganja električni generator. Postopek je torej v bistvu sličen kot v navadni termični centrali, le da je vir toplote drugi. Seveda pa so naprave zaradi specifičnih zahtev in pogojev nekoliko različne od klasičnih. Vpliv nuklearnih parametrov sega namreč prek izmenjevalcev toplote in parametrov pare prav do turbine.

GENERACIJA TOPLOTE

Energija, ki se sprosti pri cepitvi, se v reaktorju pojavlja kot toplotna energija. Od vsega skupno 204 MeV na cepitev je le 192 MeV dosegljive energije. Energijo, ki jo teoretično dobimo pri popolnem »izgoretju« 1 g U^{235} lahko izračunamo na sledeč način:

Energija iz ene cepitve pretvorjena v J:

$$E = 192 \text{ MeV} = 3,08 \cdot 10^{-11} \text{ J}$$

$$\text{Ker je } 1 \text{ MeV} = 1,6 \cdot 10^{-13} \text{ J}$$

Število cepitev, potrebnih za 1 W moči, znaša $3,25 \cdot 10^{10}$ cepitev na sekundo.

Ker je v g mol-u $6,03 \cdot 10^{23}$ molekul, to pa je $235 \text{ g } U^{235}$ dobimo tedaj pri izgoretju 1 g U^{235} :

$$E = \frac{6,03 \cdot 10^{23}}{235}$$

$$= 3,08 \cdot 10^{-11} = 7,92 \cdot 10^{10} \text{ J/g } U^{235}$$

Reaktor s toplotno močjo 1 MW bi dajal na dan naslednjo količino energije:

$$1 \cdot 24 \cdot 3600 = 8,65 \text{ MJ}$$

Če to primerjamo z energijo, ki bi jo lahko dobil iz 1 g U^{235} , ugotovimo, da bi v takem reaktorju zgorelo na dan nekaj več kot 1 g U^{235} .

S svojo toplotno energijo $1,89 \cdot 10^{10}$ kcal je 1 kg U^{235} enakovreden 1890 t najboljšega premoga. Ta navidezno velika prednost U^{235} proti premogu pa v praksi ni tako velika, ker moramo imeti po navadi veliko količino goriva v reaktorju (zaradi manjše koncentracije cepilnega materiala v gorivu), da dosežemo lahko »kritično maso«, pri kateri je zagotovljen stalen potek reakcije. Ravno zaradi tega ne moremo goriva nikoli popolnoma izkoristiti ker z izgorevanjem U^{235} koncentracija še pada. Namesto da bi s količino goriva urejali vedno pravilno kritično maso, se poslužujemo raje enakovrednega principa o potrebnem številu nevtronov za potek reakcije. Pri startu reaktorja uporabimo tedaj veliko večjo maso od kritične, vendar višek nevtronov absorbiramo s posebnimi kontrolnimi palicami. Material in obliko teh palic izberemo tako, da palice čim močneje absorbirajo nevtrone. Na ta način z majhnimi količinami absorbirajočega materiala dosežemo zaželen efekt. S temi palicami lahko reaktor vedno vodimo približno v kritični legi, ker se z različno absorbcijo lahko prilagajamo različni koncentraciji goriva v reaktorju.

HLAJENJE REAKTORJA — PRIMARNI REAKTORSKI KROG

Iz prejšnjih poglavij lahko ugotovimo, da ni neke zgornje meje za moč reaktorja z jedrskega stališča. Omejena pa je moč zaradi zmogljivosti odvajanja toplote iz reaktorja. To zmogljivost lahko povečamo ali s povečanjem hladilnih površin, z izboljšano geometrijo hladilnih kanalov, z večjimi pretoki hladilnega sredstva ali pa z uporabo ustrežnejših materialov.

a) S tem da povečamo hladilne površine v sredini reaktorja, pa se lahko preveč povečajo izmere reaktorja, ker povečujemo moč pri isti maksimalni dovoljeni temperaturi v reaktorju. Jasno je, da mora tedaj biti tudi volumen sredice mnogo večji, saj se zaradi zmanjšane homogenosti goriva močno poveča kritična masa.

b) Da poboljšamo geometrijo hladilnih kanalov, so potrebni poskusi, s katerimi poiščemo najprimernejšo porazdelitev in obliko toplotnih kanalov.

c) Povečan pretok hladilnega sredstva sicer povzroči izboljšanje koeficienta prenosa toplote, vendar je v tem primeru potrebna mnogo večja črpalna moč, kar močno poveča lastno porabo in s tem zmanjša moč na pragu elektrarne.

d) Materiale, ki jih uporabimo v hladilnem sistemu, moramo skrbno izbrati. Predvsem lahko veliko dosežemo s tem, da uporabimo za gorivne elemente (v katerih se generira večina toplote) materiale, odporne proti visokim temperaturam. Tako dosežemo, da je dovoljena temperatura gorivnih elementov višja. S tem povečamo vse temperaturne difference, tako da je prenos toplote na hladilo intenzivnejši. Razen tega moramo paziti, da so vsi uporabljeni materiali od gorilnih elementov do hladilnih kanalov čim boljši prevodniki toplote ter da med posameznimi elementi ni špranj, ker je za prevod skozi špranje potrebna znatna temperaturna razlika (slaba prevodnost plinov).

Zelo važna je tudi izbira hladilnega sredstva. Želimo, da ima veliko toplotno kapaciteto (velik produkt med specifično težo in specifično toploto), zraven tega pa da ima dobre nuklearne lastnosti (da ne požira preveč nevtronov in ne postane radioaktivno). Ne nazadnje pa ima seveda velik vpliv še cena hladila, saj je na primer helij kot inertni plin mnogo boljši po lastnostih, vendar zaradi njegove visoke cene uporabljajo povsod ogljikov dioksid.

Pri uporabi različnih materialov pa je treba upoštevati predvsem medsebojno združljivost konstrukcijskih, moderacijskih in hladilnih materialov. Pri plinsko hlajenih reaktorjih je hladilno sredstvo vedno pod čim višjim tlakom, da dosežemo čim večjo toplotno kapaciteto. Tekoča hladila potrebujejo le dovolj velik pritisk, da krije izgube trenja v cevovodih.

Da dobimo čim ugodnejše parametre pare, moramo dobiti na izhodu reaktorja tudi čim višjo temperaturo hladila, ki jo omejuje predvsem temperaturna odpornost materialov na najbolj vročih mestih reaktorja. Parametri pare so seveda nekoliko nižji od parametrov hladila (temperatura), saj je potrebna določena temperaturna difference za prehod iz primarnega kroga (hladilo) na sekundarni krog (para). To velja seveda v splošnem primeru, kajti v posebnem primeru imamo lahko kar direktno hlajenje z vodo in uparjanje vode že v reaktorju. Z direktno pridobljeno paro lahko neposredno poganjamo turbino ali pa jo še prej dodatno nuklearno ali klasično pregrejemo, kar je s termičnega stališča ugodnejše.

PARNI CIKLUS — SEKUNDARNI KROG

Para, ki jo dobimo z izmenjavo toplote med hladilom in vodo v izmenjevalcih toplote oziroma generatorjih pare, ekspandira v turbini in nato kondenzira v kondenzatorju. Kondenzat se prek klasičnega sistema predgrecev in odplinjevalca vrača nato v izmenjevalec toplote (glej shemo 3). Turboagregat zaradi običajno nizkih parametrov pare ni povsem klasičen, saj mora biti turbina prirejena za delovanje v mokrem področju.

Če primerjamo sekundarni del nuklearne elektrarne z običajnim turbinskim delom v kaloričnih centralah, ugotovimo razliko razen v načinu pridobivanja pare samo še v prilagojenosti turbine posebnim parametrom pare, sicer je pa ves sekundarni krog klasičen in velja zanj tudi klasična optimizacija ter izvednotenje izkoristka.

RAZLAGA NA SHEMI 3

Primarni krog:

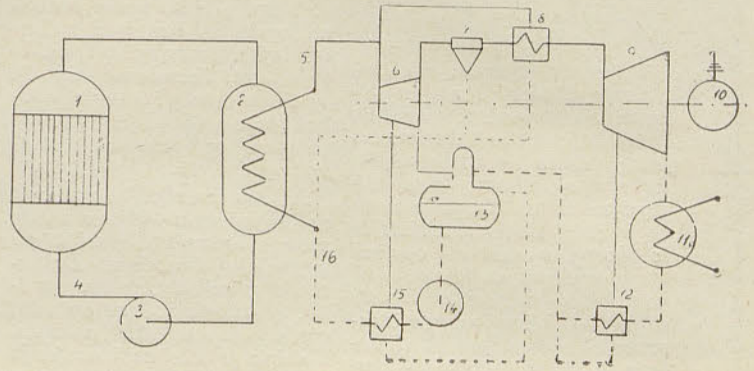
1. Sredica reaktorja
2. Generator pare

3. Črpalna za hladilo
4. Obtok hladila

Sekundarni krog:

5. Izstop pregrete pare
6. Visokotlačni del turbine
7. Ciklonski izločevalec kapljic
8. Vmesno pregrevanje pare
9. Nizkotlačni del turbine

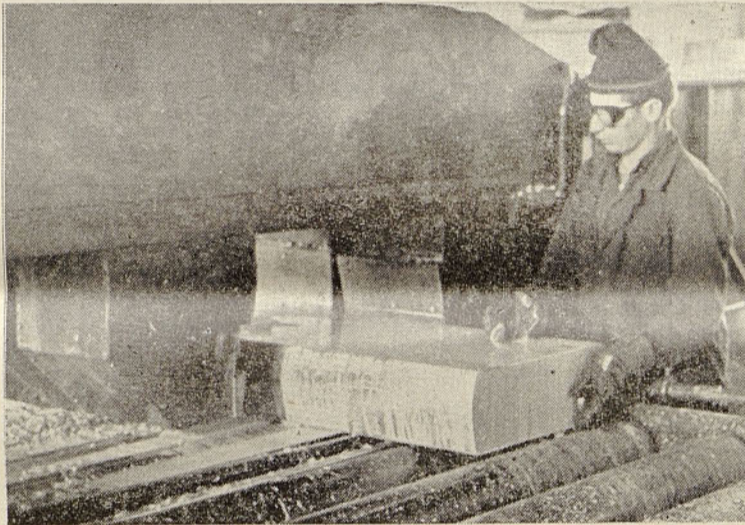
10. Generator izmeničnega toka
11. Kondenzator
12. Nizkotlačni predgrelec kondenzata
13. Odplinjevalec
14. Črpalna za kondenzat
15. Visokotlačni predgrelec
16. Dovod kondenzata v generator pare

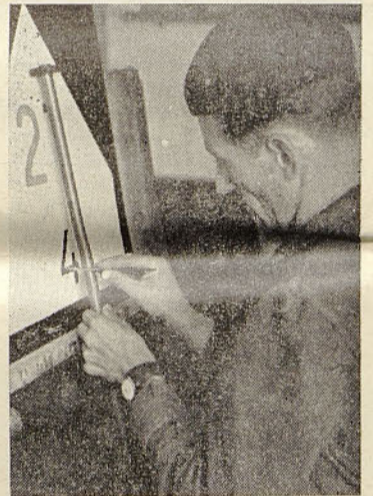
Shema 3

Princip pridobivanja električne energije in toplotne energije, generirane v nuklearnem reaktorju

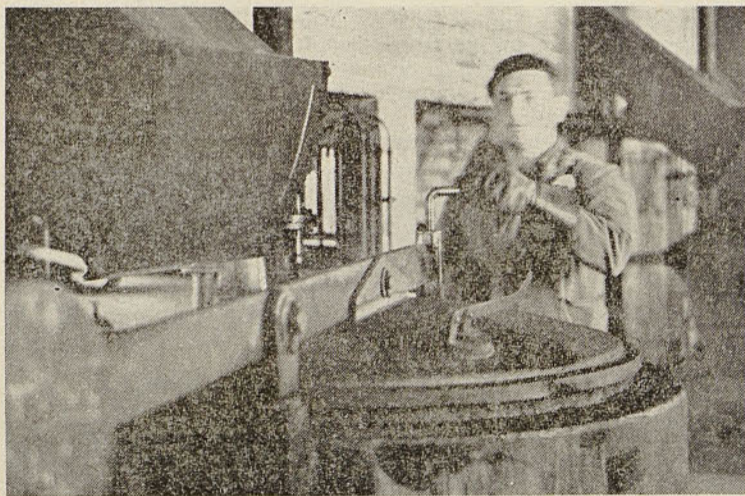
Naši proizvajalci

Ignac Kostanjevec, pomočnik žagarja aluminija

Naš pleskar Jože Pišek

Ivan Bračko pri polnjenju plinskega generatorja

Franc Irgl je avtogeni rezalec

Podvojen svetlobni izkoristek svetilk

V svetu je 10.000 različnih vrst svetilk v razponu moči od 0,01 W pa do 130 kW. V svetilni tehniki hočemo zmanjšati svetilke, poglobljati gospodarnost in povečati moč pri isti proizvodni ceni.

Precejšnje uspehe so dosegli pri svetilkah napolnjenih s plinom (žarjenje plina). Pri tem so uporabili nove pline, pare in mešanice plinov in par. Pri svetilkah na živosrebrno paro in visoko

ki tlak so uporabili leguro živega srebra s kadmijem. Z mešanici jodidov (natrijev, talijev, indijev jodid) kot dodatek k živosrebrnim param so uspeli podvojiti svetlobni izkoristek (80 limnov na vsak W do moči 400 W).

Pri svetilkah na natrijeve pare so doslej hoteli povečati vakuum, da bi zmanjšali toplotne izgube. Svetlobni izkoristek je namreč odvisen od delovne temperature. Toploto poskušajo zdaj zadržati, tako da uporabijo ščit,

ki vrača infra rdeče žarke, vidno svetlobo pa neovirano propušča. Uporabili so tudi poseben valj iz aluminijevega oksida, kjer se pri skoraj beli svetlobi doseže visok izkoristek (105 volumnov na W).

Dopisujte v
ALUMINIJ

ZDA — Cleveland, Detroit, Chicago! Dvorane so napolnjene do zadnjega mesta! Vse je tiho, medtem ko Slovenski oktet iz svoje bogate zakladnice prisotnim poklanja pesem. Zadnji zvoki niso popolnoma niti utihnili, ko je v dvorani že buren aplavz.

Po celi Evropi in daljni Sovjetski zvezi — prav tako. Kidričevem, sobota zvečer, 24. septembra 1966. leta. Isti oktet, lepa dvorana za 500 gledalcev, a žal skoraj prazna. Priznanja, ki jih je oktet dobival po celem svetu, pomenijo manj kot priznanje domačega občinstva, česar pa v Kidričevem ni bilo. Saj je bilo vendar samo 170 odraslih in 79 otrok, ki so pozdravili renomirane goste.

Včasih, po raznih sestankih, je bil govor, kako je v Kidričevem »mrtev«, da ni zabave, ni kvalitetne kulturne in umetniške prireditve. Sedaj ko nas je obiskal umetniški ansambel z visokimi kvalitetami, pa nas ni bilo dovolj niti za srednje veliko dvorano. Tudi sam nisem bil, nisem mogel priti in mi je zelo žal! Kaj pa ostali, ki niso prišli! Mogoče smo kot po navadi čakali na brezplačne vstopnice od sindikata. Mogoče smo pozabili na lastno kritiko o pomanjkanju kulturnih prireditev v Kidričevem; mogoče Slovenski oktet ni po okusu nas Kidričanov?

To je ena plat medalje, druga — to so stroški organizacije: 260.000 starih dinarjev za nastop okteta, 68.000 starih dinarjev za režijske stroške prireditve, skupno 328.000 starih dinarjev.

In koliko je bilo prodanih vstopnic:

170 komadov po 400 starih dinarjev, to je 68.000 starih dinarjev.

79 komadov po 50 starih dinarjev, to je 3950 starih dinarjev.

Skupno je bilo prodanih 249 vstopnic, to je 71.950 starih dinarjev.

Če od stroškov organizacije odštejemo dohodek od prodanih vstopnic, dobimo:

stroški 328.000 starih dinarjev,

dohodek 71.950 starih dinarjev,

ostane 256.000 starih dinarjev.

Torej je organizacija kvalitetne prireditve v režiji tovarniškega sindikata prinesla obisk 249 gledalcev (od tega 79 otrok) in 256.050 starih dinarjev izgube.

Lepo, mar ne?

V. J.

MAR SLOVENSKI OKTET NI PO NAŠEM OKUSU?

Slovenski oktet

PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI — PRENOSI

(Nadaljevanje s 3. strani)

DE do sindikalnih sestankov ter odnosov sploh. Tako je bilo med drugim tudi poudarjeno, da se iz vodstva delovne enote in od administracije skoraj nihče ne udeležuje sindikalnih masovnih sestankov, kolikor so seveda v njihovem prostem času, in da se še vedno dogaja, da nekateri tovariši iz vodstva niso nič kaj preveč vljudni do delavcev, predvsem pri odzdravljanju itd. Prav je, da je to bilo povedano, vendar je bilo videti, da še vedno manjka hrabrosti in odločnosti, saj se je videlo, da se mnogi še vedno bojijo vse to povedati bolj glasno in kar je seveda najbolj važno — povedati takrat, ko so prizadeti tudi prisotni. To pa verjetno dokazuje, da se nekdo še res vedno boji nekoga — zalkaj — to je spet vprašanje zase, ki ga bo treba tudi razvozlati do konca, čemu je še vedno tako, da nekdo odkriva junaštvo svoje resnične in objektivne kritike le bolj za vogali kot pa pred tistimi, ki jim je to namenjeno. V nadaljevanju razprave so proizvajalci postavljali tudi vprašanja o letnih dopustih, ker so nekateri člani sodili, da niso v redu in da bo prav na napakah v naslednjem letu potrebno odpraviti razne pomanjkljivosti. O rekreaciji pa je treba omeniti le to, da je tovarniški odbor sindikata storil vse, kar je bilo v njegovi moči, vendar pa, kot je videti, še vedno mnogi člani kolektiva ne razumejo pravega namena rekreacije in zato tudi ni pričakovanih rezultatov na tem področju. Videti je, da bodo morali SP storiti še mnogo, da bodo svojim članom prikazali namen in pomen rekreacije, namenjene našemu proizvajalcu.

Precejšen del razprave je bil posvečen med drugim tudi HTV službi oziroma varstvu pri delu nasploh. Ugotovili so, da se še vedno — kljub zadostnim varstvenozasčitnim sredstvom, dogaja vse preveč manjših, toda povsem nepotrebnih nesreč pri delu. Novi pravilnik o varstvu pri delu sicer čisto določno določa odgovornost vodilnega oseba do podrejenih, seveda pa prav tako določa tudi pravice in dolž-

nosti vsakega člana delovne skupnosti, ki jih mora dosledno izvrševati. Ob koncu sestanka je namestnik vodje delovne enote Janez Sukič proizvajalcem te DE orisal še na kratko potek proizvodnje ter nakazal nekatere probleme, ki jih bomo seveda morali sproti odpravljati s skupnimi močmi, če bomo hoteli biti kos svojim vsakodnevnim nalogam na poti do realizacije letnega plana proizvodnje glinice.

Ne bi sicer mogel povsem trditi, da so masovni sindikalni sestanki v delovni enoti glinice v celoti dosegli svoj namen, vendar pa je kljub temu bilo že čuti nekaj več sproščenosti, kar gre nedvomno pripisati tudi IV. plenumu CK ZKJ, ki vedno bolj sprošča naše proizvajalce v njihovih konkretnih prizadevanjih za popolno uveljavitev delavskega samoupravljanja in še aktivnejše vključevanje v dosledno izvajanje gospodarske reforme, s katero je tudi našemu neposrednemu proizvajalcu zagotovljen boljši osebni in življenjski standard. mf.

(Nadaljevanje s 1. strani)

no ugotovitev, da se aktivnost članov zveze komunistov mora odražati v množicah — torej je delo člana zveze komunistov javno. Povsod, kjer se pojavlja, mora nastopati v vlogi mobilizatorja ljudi za uveljavljanje osnovnih smernic našega družbenega razvoja, biti mora pojasnjevalec in pojasnjevalec dogajanj. Še in še bi lahko naštevali kvalitete, ki jih mora imeti član zveze komunistov — od moralnih, etičnih itd., — vendar nam že te povedo, da se aktivnost člana zveze komunistov ne more odražati samo na forumih in sestankih. Član zveze komunistov se ne more več zadovoljiti s tem, da prihaja na sestanke raznih organizacij, tam razpravlja in daje predloge, če ta razprava in predlogi niso odraz njegovega vsakodnevnega dela med ljudmi.

Razmišljanje o liku člana zveze komunistov in o njegovih nalogah nas nujno pripelje k vprašanju njegove sposobnosti. Brez pregled članstva zveze ko-

munistov v naši tovarni nam pove, da ni malo tistih članov, ki jim nizka idejna raven onemogoča uveljavljanje prej naštetih nalog. Če k temu prištejemo še nekatere, ki se v zvezo komunistov niso vključili iz prepričanja in odločnosti, da se bore za njen program, marveč iz drugih dostikrat karakterističnih pobud in če hočemo, da bo zveza komunistov v naši tovarni res postala vodilna idejno politična sila, potem moramo v naših organizacijah priti do dobro premišljenega in z življenjem povezanega ideološkega dela, ki bo oblikovalo takega člana zveze, ki bo lahko korakal na čelu, ne pa v zadnji vrsti.

Ko bomo govorili o reorganizaciji zveze komunistov v naši tovarni, si moramo zastaviti vprašanje, ali nismo mogoče z našimi osnovnimi organizacijami po delovnih enotah le teh zaprli na ozko področje dejavnosti. Osnovne organizacije, take kot so, obkrožene z vsakodnevno problematiko, so se dostikrat ukvarjale z drobnimi problemi o katerih bi morali razpravljati sveti proizvajalcev delovnih enot, zamenjarjali pa so idejno usposabljanje svojega članstva. V razpravi o reorganizaciji zveze komunistov v naši tovarni moramo voditi računa o tem, da bo bodoča osnovna organizacija organizirana tako, da bo res kvalificirala člane za njihovo vsakodnevno delo na družbeno-političnem področju.

Še in še bi lahko odpirali probleme, ki narekujejo, da ni nobene potrebe za čakanje na direktive od zgoraj, temveč je treba z delom začeti takoj. Prav bi bilo, da v razpravi o vlogi in mestu zveze komunistov in načinu njene organiziranosti v samoupravnem sistemu, razpravlja čimveč ljudi, ne glede ali so člani zveze ali ne, ker bo to prav gotovo prispevalo h krepitvi vpliva zveze komunistov in njene usmerjevalne vloge.

K. J.

(Nadaljevanje s 4. strani)
da so nezgode nastale zaradi nepazljivosti in tudi zaradi tega, ker niso upoštevali varnostnih predpisov.

5. PREGLED NEZGOD PO STAROSTI PONESREČENCEV

Zanimivo je dejstvo, da izstopajo delavci v starosti 35 do 40 let. Analiza teh primerov nam kaže, da je bil pri njih v glavnem vzrok osebni faktor, medtem ko je pri mlajših v starosti od 18 do 25 let glavni vzrok nepoučenost in premajhna kontrola nad njihovim delom.

Iz poročila je razvidno, da znaša gospodarska izguba okrog

43.000 novih dinarjev in tako za eno nezgodo skoraj 5000 novih dinarjev!

Dokazano je, da ima poglobljeno vlogo pri zmanjševanju števila nezgod preventivna zaščita. Ugotovljeno pa je, da so stroški za zaščito mnogo manjši kot stroški zdravljenja poškodovancev in materialna škoda zaradi nezgod. Pri tem pa nikakor ne smemo pozabiti še na človeka, ki pri nezgodi največ trpi.

K—

(Nadaljevanje s 4. strani)

— delavci vzdrževanja sodijo, da bo nekdo za njimi pospravil vso staro železo, ostanke izolacij, tesnil, papirja, cunj in ostale odpadke; sodijo pač, da je njihova dolžnost le popraviti napravo, ne pa tudi pospraviti za seboj;

— delavci v proizvodnji pa sodijo, da je njihova dolžnost skrbeti le za napravo, za vse ostalo pa ne. Mnoge nesreče so se zgodile v tovarnah zaradi spodrslljaja na luži olja, zaradi spotkanja in udarcev ob odpadno železo. Vsekakor je potrebno zahtevati, da je dolžnost vsakega tudi negovanje delovnega mesta. Osnova vsake nege pa je čistoča.

Tehnološki proces in proizvodnja v veliki tovarni se ne moreta zadovoljivo odvijati če ni reda.

Ne smemo postati žrtve psihoze, da je glavno držati se zakona o varstvu pri delu in bedeti le nad tem, da si nihče v tovarni ne bo zvil lasu. Ne smemo zaradi tega zanemariti problemov, ki lahko povzročijo prav to, česar se bojimo. Vsaka nesnaga ovira zdrav razvoj, tako v tovarni kot v družini. Če imenujemo nesnago kot materijo na nepravem mestu, potem je v naši tovarni dosti nesnage. L. M.

Pri razkladanju katrana

Nepričakovano uspel start NK Aluminij

Kot novinec v II. zvezni ligi je moštvo naše tovarne po petem kolu visoko na tretjem mestu, takoj za petami vodeči Lokomotivi in Mariboru. Tako visoke uvrstitve ni pričakoval niti največji optimist. Marsikdo je »Aluminij« postavljaj v koš z ekipami, ki so predvidene kot »topovska hrana« za ostale drugoligaše.

V začetku, oziroma prvem kolu, so pesimisti še bolj dvignili svoj glas. »Beli« so igrali neodločeno z Rudarjem iz Kaknja, ki pa se šteje v spodnji dom drugoligaške hierarhije. V resnici to ni bila slaba igra naših fantov, pač pa izredno »dober dan« vratarja gostov, ki je rešil svoje moštvo visokega poraza. V našem moštvu je bilo čutiti veliko tremo in strah, ker je bil to ognjeni krst v II. ligi. Vendar delni neuspeh ni prestrašil igralcev in trenerja, ki so že v naslednji tekmi pokazali, da ne bodo nikomur lahek zalogaj.

To je na lastni koži najbolj občutila Trešnjevka iz Zagreba, ki je na svojem igrišču morala prepustiti zmago boljшему. Bila je to prva bomba, lansirana iz Kidričevega, ki je v športni javnosti cele Jugoslavije odjeknila kot prvovrstno presenečenje. Vsi so se začeli spraševati: »Kdo in kaj je ta Aluminij, če je lahko bivšemu prvotigašu odnesel obe točki.« Moštvo, ki je nastopilo proti Trešnjevki, je dobilo polno komplimentov vseh športnih časopisov, ki pa še vedno niso verjeli v kvaliteto Kidričanov.

Ko pa je Slavonija, še eden iz klana velikih, sklonjene glave zapustila igrišče po srečanju z našim moštvom, so vsi pisali o rojstvu novega kvalitetnega kluba, ki je s pomočjo delovnega kolektiva stopil trdno na tla II. lige.

V tej tekmi so igralci prekosili svoje zmogljivosti ter v izredni

igri, ki šteje med boljše drugoligaške tekme, premagali objektivno boljšega nasprotnika. Vsi igralci, od številke 1 do 11, so konec tekme dočakali z veselo dvignjenimi rokami, pozdravljajoč okrog 1500 svojih vestnih simpatizerjev.

Pet točk, od šestih možnih, to je bilo več kot je bilo planirano, tako da je moštvo mirno odpotovalo v Tuzlo. Sloboda, ki je štela za najresnejšega kandidata za prvo mesto, je nepričakovano izgubila štiri točke, tako da ji je bil Aluminij rešilna slamka, ki so se je igralci Slobode trdno oprileli in izkoristili prednost domačega igrišča. Poraz 1:4 ni bil pravičen rezultat tega srečanja. Očitno z veliko tremo je srečanje vodil ljubljanski sodnik More, ki je dovolil igralcem iz Tuzle, da so celo dva zadelka dosegli iz nedovoljenega položaja. Če bi vsaj en zadetek More opravičeno razveljavil, bi bil rezultat točno takšen, ko so si ga želeli igralci in vodstvo Aluminija. To ni deprimiralo naših fantov, tako da so nadaljevali s pripravami mirno, brez razočaranj zaradi poraza.

Po dveh tednih odmora, zopet na igrišču v kidričevskem naselju, sta se sestala Leotar iz Trebinja ter kidričevski »beli«. Po neodločenem rezultatu v Mariboru, ko je gost Kidričanov — Leotar igral izredno dobro v obrambi, smo se bali, da bo tudi iz Kidričevega odnesel eno točko. Vendar naši fantje niso dovolili nobenih presenečenj in so zaigrali zelo dobro ter precej učinkovito. Rezultat takšne igre je bilo sigurno vodstvo 2:0, ki pa je v pičlih treh minutah skopnelo. Slaba igra vratarja Bračiča, ter enega dela obrambe je omogočila gostom izenačenje rezultata.

Na koncu se je vse srečno končalo. Pred koncem tekme sta Špehonja in Marković odlično preigrala obrambo gostov in slednji je zadel mrežo — 3:2 za Aluminij. Nekaj minut pozneje je sodnik prekinil teške trenutke in odpiskal konec tekme.

V. V.

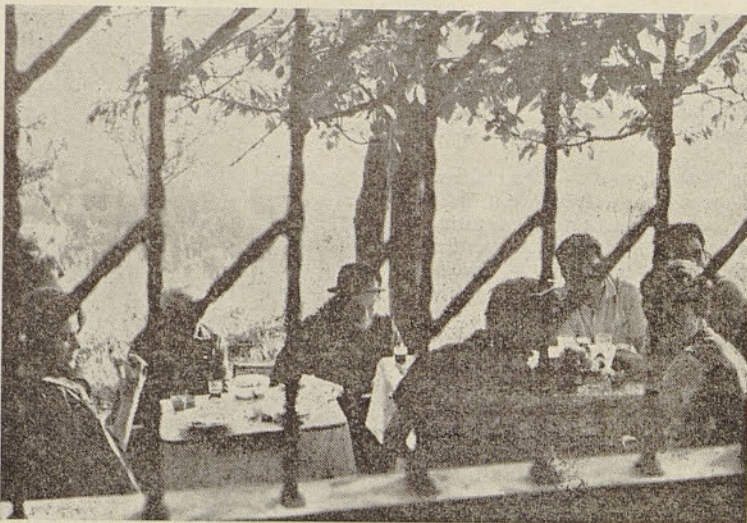
(Nadaljevanje s 3. strani)

— Delavski svet je tudi povečal odobreno kvoto za sredstva za reklamo in reprezentanco po posameznih postavkah za 10.000 N dinarjev.

— Delavski svet ni soglašal s ponovnim sprejemom Miloša Jermana, gradbenega tehnika iz Ptuj, v delovno razmerje.

— Člani delavskega sveta so razpravljali tudi o poslovanju družbene prehrane in našem podjetju in dajali razne pripombe; da je kvaliteta izdelkov pod povprečjem, da ni mogoče dobiti takšnih izdelkov, ki so v redni prodaji v mesnicah in trgovinah, da prodajajo konzerve, ki jim je že potekel rok trajanja itd. Delavski svet je menil, da je potrebno ugotoviti dejansko stanje, zato je naročil vodji družbene prehrane, da naj do prihodnje seje pripravi poročilo, iz katerega mora biti razvidno, kakšni izdelki se prodajajo v tovarniškem bifeju in podati predloge, kaj je potrebno ukreniti za odpravo morebitnih pomanjkljivosti oziroma slabosti pri poslovanju bifeja.

K.-n.

Piknik — Foto Stojan Kerbler

Privijanje vijakov z natezalnim avtomatskim ključem
Iz strojne delavnice — Foto Stojan Kerbler

Zanesljivi pretočni ventili

Za pretok zraka, plina, vode, vodne pare, olja in drugih nevtralnih tekočin so v Herion tovarni v Stuttgartu skonstruirali nove pretočne ventile. Prednost je predvsem enostavna vgradnja ter zanesljivo delovanje, zaradi česar kažejo zelo mnogostrano uporabnost. Izdelujejo jih v dveh izvedbah MV 20700 in MV 30200. Namenjeni so za pritiske od 1 do 10 atm in imajo naslednje premere: 15, 20, 25, 30, 40, 50, 65, 80 in 100 mm.

Sestavljeni so iz treh delov, ki se dajo enostavno montirati: elektromagnetni pogon, vmesna plošča in glavni ventil. Tak pogon je boljši od normalnega, ker ne nastopajo pri preklapljanju diferenčni tlaki. Možna je tudi polavtomatska izvedba (pri MV 20700) in tako služi kot varnostni ventil. V tem primeru ventil zagotovi zapiranje v primeru izpada električne napetosti ali ob drugi prekinitvi, toda pri ponovni vzpostavitvi napetosti ga je mogoče odpirati samo ročno.

★

Simulirana nesreča z atomskim orožjem

Na francoskem preizkusnem ozemlju Muroroa v južnem Pacifiku so francoski strokovnjaki simulirali nesrečo, da bi ugotovili stopnjo varnosti nuklearnega orožja. Preizkušali so varnost pri transportiranju in skladiščenju atomskega orožja, vendar ni prišlo do nuklearne eksplozije.

V OKUPIRANEM BEOGRADU

Nekega dne jeseni leta 1943 so skozi Beograd korakali ruski kozaki, le-ti so verjeli nemški propagandi na fronti in so se predali Nemcem. Po terazijah so bili razmeščeni zvočniki, iz katerih je na ves glas bruhal nemško-nedidčevska propaganda: »Poglejte jih, dragi Srbi — Beograjčani, še ruski narod ne mara ruskega režima! Na fronti se nam predajajo, ker nočejo živeti pod ruskim komunizmom!«

Na čelu dolge kolone sta jahala na konjih dva generala: eden Rus — izdajalec svoje domovine in Rdeče armade, drugi Nemec, ki se je oziral na levo in desno ter užival, da lahko vodi čez Beograd žive Ruse, ki so se predali na ruski fronti Nemcem. Za njimi so pa peli in korakali kozaki. Nemci so iz previdnosti po vseh ulicah, po katerih so korakali kozaki, odstranili vse slike in karikature, ki so prikazovale prvo socialistično deželo v najslabši luči. Vendar so jih po mimohodu kozakov znova nalepili na zidove. Beograjčani so vse to hladnokrvno opazovali, ostali so kakor vedno neomajni, prepričani v poraz Nemčije in osvoboditev Beograda. Kozaki, zastrupljeni z nemško propagando, so računali, da bodo s partizani hitro opravili, toda čez nekaj dni se je že lahko slišalo po Beogradu, da so jih partizani v Sremu pošteno naklestili in razredčili. Skozi celo okupacijo so Nemci v Beogradu pred vsakim predvajanjem filmov prikazovali fotografijo tov. Tita, pod katero je pisalo: 300.000 reichsmark dobi tisti, ki preda nemcem Tita živega ali mrtvega.

Vendar ni vse skupaj nič pomagalo, Tito je še z večjim uspehom napadal Nemce in na tisoče borcev partizanov je bilo iz dneva v dan več. V samem Beogradu so mladinci skojevcji in aktivisti terenci kljub policijski uri

pisali parole po zidovih, trosili letake in delali razne sabotaže in tako opozarjali Beograjčane, da se bliža svoboda, da se naš narod ne da uničiti. Leta 1944 je izmučeno prebivalstvo Beograda doletelo še eno zlo. Na velikonočne srbeske praznike so namreč začeli zavezniki bombardirati Beograd. Večkrat so prihajale desetine težkih bombnikov, ki so s svojim smrtonosnim tovorom, namenjenim nemškemu objektom, največkrat prizadeli civilno prebivalstvo. Pri vsakem takem bombnem napadu je izgubilo življenje veliko civilnih prebivalcev Beograda. V vročih poletnih mesecih se je po ulicah Beograda širil neznojni zadah od razpadajočih trupel pod ruševinami velikih zgradb. Sirene, ki so opozarjale na nevarnost zračnih napadov, so se dnevno oglašale, vendar do bombardiranja večkrat ni prišlo, ker so imela letala druge cilje: naftna polja v Rumuniji in na Madžarskem ter nemško industrijo v Nemčiji. Ob vsakem alarmu so ljudje bežali zmedeni po ulicah, kamor je kdo vedel in znal — vsakemu je šlo za življenje. Bolj kot se je bližal čas osvoboditve Beograda, še z večjo vneemo, kot sicer, so ponoči divjali Nemci, četniki, črna roka in druga drhal, ki niso hoteli ničesar zamuditi. Ponoči so vdirali v stanovanja delavcev sodelavcev in simpatizerjev OF, jih aretirali in ni bilo noči, da niso enega ali drugega na ulici v mestu ali zunaj mesta ustrelili ali zaklali četniki. Ko sem aprila meseca ob bombnem napadu na Zelene venec izgubil stanovanje, sem se zatekel k sestri na Dušanovac. Nekega dne sem se na ulici pogovarjal s prodajalko sadja, Rusinjo, ko se je pred nami znašel neznan mlajši možki. Prišel me je takoj izpraševali, kdo sem, kje delam in če sem že bil v kakšni

vojski. Njegovo vsiljivo izpraševanje mi je bilo takoj sumljivo, zato sem kot po navadi med okupacijo bil zelo redkobeseden. Dejal sem mu, da sem zaposlen pri Danski skupini, čeprav nisem več bil in da nisem bil še v nobeni vojski. Pohvalil se je, da je bil že pri Pečančevih četnikih, v partizanih in da je sedaj pri četnikih Draže Mihajloviča. Pokazal je svoje moriško orožje, ki ga je imel skrito pod sukno — par ročnih bomb, pištolo in četniški nož. Bil je res pravi četnik, čeprav ni imel brade, ki je razodevala vsakega četnika. Po njegovem odhodu mi je prodajalka Slavica dejala, naj se ga pazim. Drugi dan je že prodajalka obvestila mojo sestro in mene, da naj se skrrijem kamorkoli, ker je zvedela, da me nameravajo četniki zaklati. Zaradi previdnosti sem se skrtil v jašek za vodo na dvorišču sestrinega stanovanja. Še isto noč so me prišli četniki dvakrat iskat. Iskali so me še drugo noč, vendar brez uspeha, ker se je moja sestra izgovorila, da se nisem vrnil z dela. Sam sem si poiskal bolj varno zatočišče v središču mesta pri prijateljih, kjer sem bil varen pred četniki.

Ko so borci NOV skupaj z borci Rdeče armade osvobodili Beograd, je doletela tudi četnika Mikeca zaslužena inpravična kazen, saj je imel na vesti več umorov. To sem zvedel od prijateljev in sorodnikov. Tudi Btajiča je doletela pravična kazen, kot vojni dobičkar in okupatorjev hlapec je bil razkrinkan in vilo, ki si jo je med okupacijo zgradil, so mu zaplenili v korist svobodnega naroda. In zopet je prišel stari pregovor do veljave: kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.

J. E.

JAZ SEM POČASEN ZAJEC

JAZ NISEM NIČ VIDEL NIČ NISIL NISIL NIČ VEDEL

PREVENTIVA ....

ZAKAJ BI RABIL ZAŠČITO, SAJ SEM ZAŠČITEN!

OBVESTILO

Vse, ki se zanimajo za oddelek osnovne šole za odrasle, vabimo, da se čimprej oglase v izobraževalnem centru podjetja.